

PADASJOEN KESKUSTA RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN SELVITYS

Padasjoen kunta

Minttu Kervinen, Olli Kortelainen

5.11.2025

P54893

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Selvitysalue	5
1.2	Työmenetelmät	7
2	Aiemmat selvitykset	10
2.1	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021	10
2.2	Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet	11
2.2.1	Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: MARY2, 2024	11
	MARY 2024-inventoinnin arvojen kuvaus:	12
2.2.2	Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet	13
2.3	Paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet alueen yleis- ja asemakaavoissa	15
2.3.1	Yleiskaava	15
2.3.2	Asemakaava	17
2.4	Aiemmat selvitykset ja inventoinnit	19
2.4.1	Viiden kunnan rakennuskulttuuri-inventointi (VIRKU) 2004-2006	19
2.4.2	Padasjoen rakennusinventoinnin päivittäminen ja täydentäminen, 2022	19
3	Alueen rakentuminen ja nykytila	22
	Varhaisasutus	23
	Pappilan kehittyminen	23
	Isojako	25
	Tieverkko	27
	Kaupankäynti, pankit ja osuustoiminta	29
	Yhdistys- ja seuratoiminta	39
	Liikekeskustan muodostuminen ja jälleenrakennuskausi	40
	1960–1990-lukujen kehitys	45
4	Yhteenveto ja johtopäätökset	51
4.1	Inventointikohteet	51
4.2	Suositukseset	54

4.2.1	Suosituks	arvoluokan A rakennusten huomioimisesta asemakaavassa.....	54
4.2.2	Suosituks	arvoluokan B rakennusten huomioimisesta asemakaavassa.....	55
4.2.3	Alueita koskevat suositukset.....		56
5	Lähteet.....		58
	Aiemmat selvitykset ja inventoinnit		58
	Kirjalliset lähteet		58
	Kaavat		58
	Valokuvat		59
	Karttalähteet.....		59
	Vanhat kartat		59
	Suulliset lähteet		60
	Verkkolähteet		61

*FCG Finnish Consulting Group Oy ("FCG") on laatinut tämän raportin FCG:n asiakkaan ("Asiakas") toimeksiannon ja ohjeiden mukaisesti. Tämä raportti on laadittu FCG:n ja Asiakkaan välisen sopimuksen ehtojen mukaisesti. **FCG ei ole vastuussa tästä raportista tai sen käytöstä suhteessa mihinkään muuhun tahoon kuin Asiakkaaseen.***

Tämä raportti voi perustua kokonaan tai osaksi kolmansien osapuolten FCG:lle antamiin tietoihin tai julkisiin lähteisiin ja näin ollen tietoihin, joihin FCG:llä ei ole ollut vaikutusmahdollisuuksia. FCG toteaa nimenomaisesti, ettei sillä ole vastuuta sille annettujen virheellisten tai puutteellisten tietojen perusteella.

Kaikki oikeudet (mukaan lukien tekijänoikeudet) tähän raporttiin kuuluvat FCG:lle, tai Asiakkaalle, mikäli niin on sovittu FCG:n ja Asiakkaan välillä. Tätä raporttia tai sen osaa ei saa muokata tai käyttää uudelleen toiseen tarkoitukseen ilman FCG:n kirjallista lupaa.

1 Johdanto

Padasjoen kunta on päättänyt käynnistää keskustan alueen asemakaavoituksen. Asemakaavatyön tarkoituksena on päivittää keskustan vanhentuneet asemakaavat ja tutkia maankäytön kehittämisen mahdollisuuksia alueella. Keskustan asemakaavamuutosalueen pinta-ala on noin 17 ha. Asemakaavan tausta-aineistoksi on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, joka kattaa asemakaavamuutosalueen ja sen ympäristöä. Selvitysalueen laajuus on noin 30 ha. Selvitysalueen rajauksessa on huomioitu mahdolliset tulevat asemakaavamuutostarpeet. Selvitysalueeseen kuuluu kunnan, valtion ja yksityisten maanomistajien alueita.

Rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen tavoitteena on tuottaa taustamateriaalia mm. Padasjoen keskustan asemakaavamuutosta varten. Selvitys tarjoaa asemakaavatyön pohjaksi tiedot alueen rakennuskannan kehittymisestä ja nykytilasta. Työssä tarkasteltiin ja inventoitiin alueen rakennettua kulttuuriympäristöä kaavatyön pohjalle, koska alueidenkäyttölain 5 §:n mukaan yhtenä alueidenkäytön suunnittelun tavoitteena tulee olla rakennetun ympäristön kauneuden ja kulttuuriarvojen vaalimisen edistäminen. Lisäksi AKL:n 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Selvityksen perusteella kaavoittajan on mahdollista arvioida kaavaratkaisun vaikutuksia rakennettuun ympäristöön ja kulttuurihistoriallisiin kohteisiin.

Työssä laadittiin olemassa olevien selvitysten tietojen perusteella suppea katsaus tarkastelualueen rakennetun ympäristön rakentumisen vaiheisiin. Historiakatsauksen lisäksi työssä kuvailtiin alueen nykyistä rakennuskantaa, maankäyttöä ja maisemaa sekä esitettiin raportissa suositukset inventointikohteita ja -alueita koskien. Alueen rakennuskannasta otettiin valokuvia ja rakennuskantaa tyypitettiin kiinteistöllä olevan toiminnan mukaan, ja kuvailtiin niiden nykytilaa, kulttuurihistoriallisia arvoja ja suhdetta ympäristöön. Inventointilomakkeet laadittiin Lahden museoiden Collecte-kulttuuriympäristöjärjestelmässä. Kohteiden valokuvat ja tiedot syötettiin Collecten inventointikorteille.

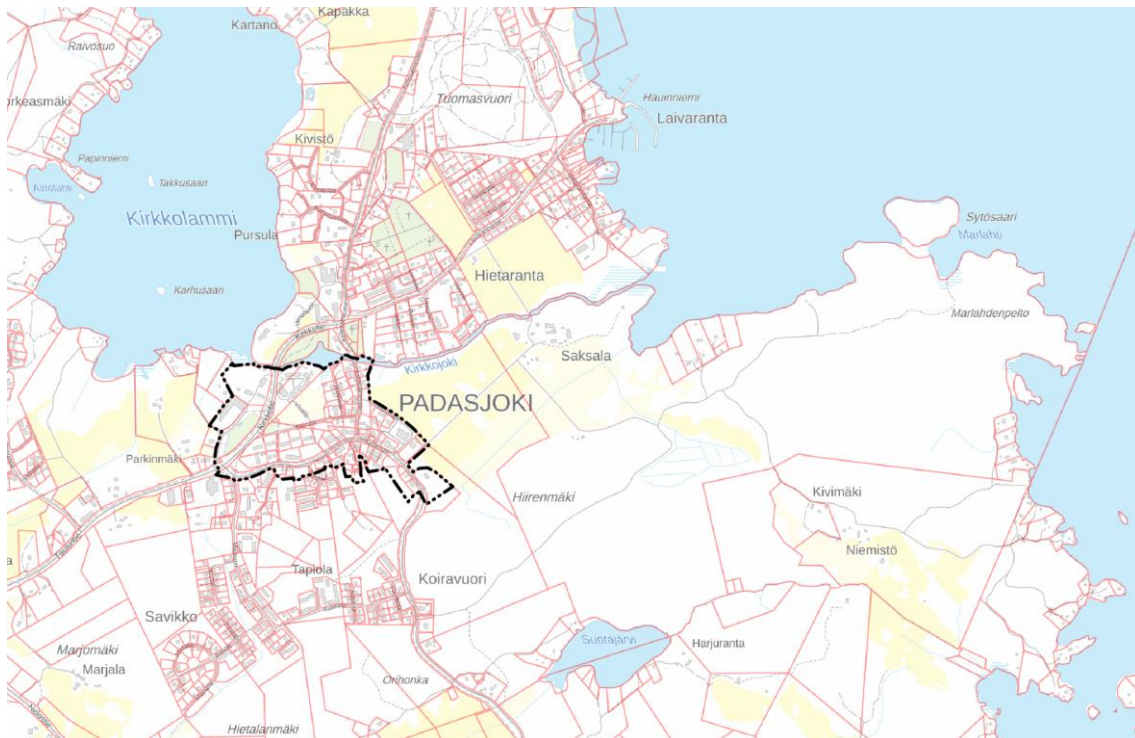
Selvityksen tilaaja oli Padasjoen kunta, jota edustivat kaavoittaja Tuula Vuorinen ja rakennustarkastaja Osmo Knaapi. Selvityksen on laatinut FCG Rakennettu Ympäristö Oy:n arkkitehti SAFA, projektipäällikkö Minttu Kervinen ja rakennusarkkitehti (AMK) Olli Kortelainen. Työn laaduntarkistajana ja varaprojektipäällikkönä on toiminut arkkitehti SAFA Laura Poutamo. Lahden museoiden hankkeesta vastaavana rakennustutkijana on toiminut arkkitehti Sanni Hujanen.

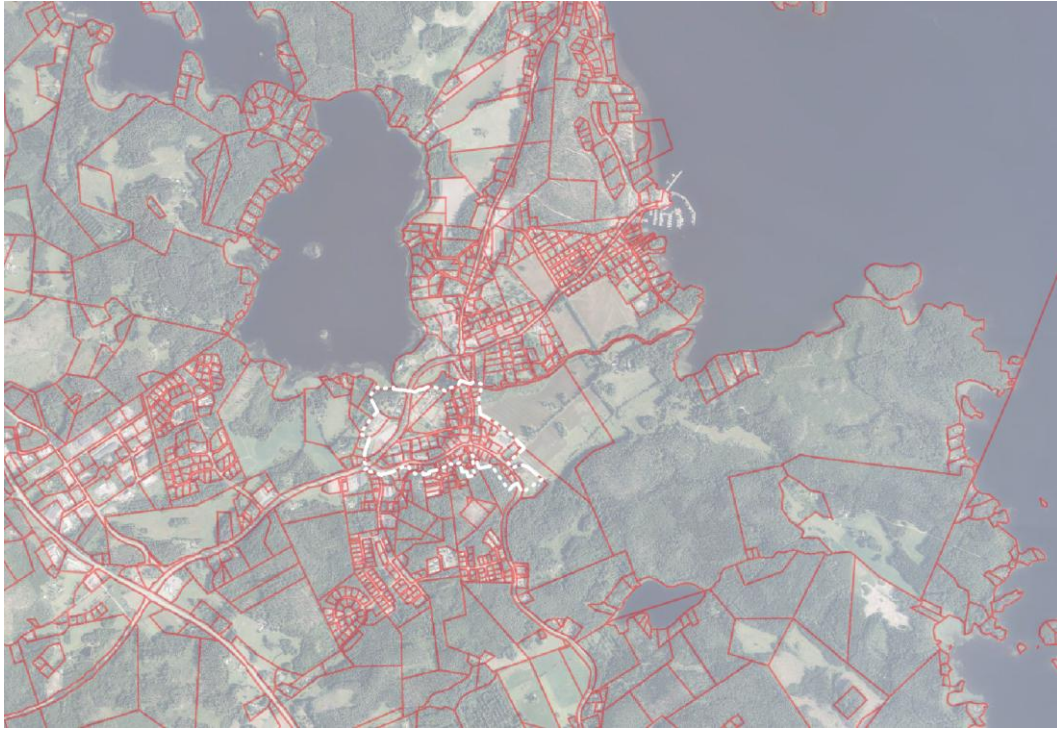
1.1 Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee Padasjoen keskustaajamassa kirkonkylällä. Selvitysalue kuuluu pääosin Jokioinen-rekisterikylään. Aluerajaus pitää sisällään useita asuin- ja liikekiinteistöjä, vanhan Pappilan, Pappilanmäen koulun, Visapuiston palvelukotikokonaisuuden, Jokioisten työväentalon sekä joitain hehtaareja rakentamattomia niitty- ja viheralueita.

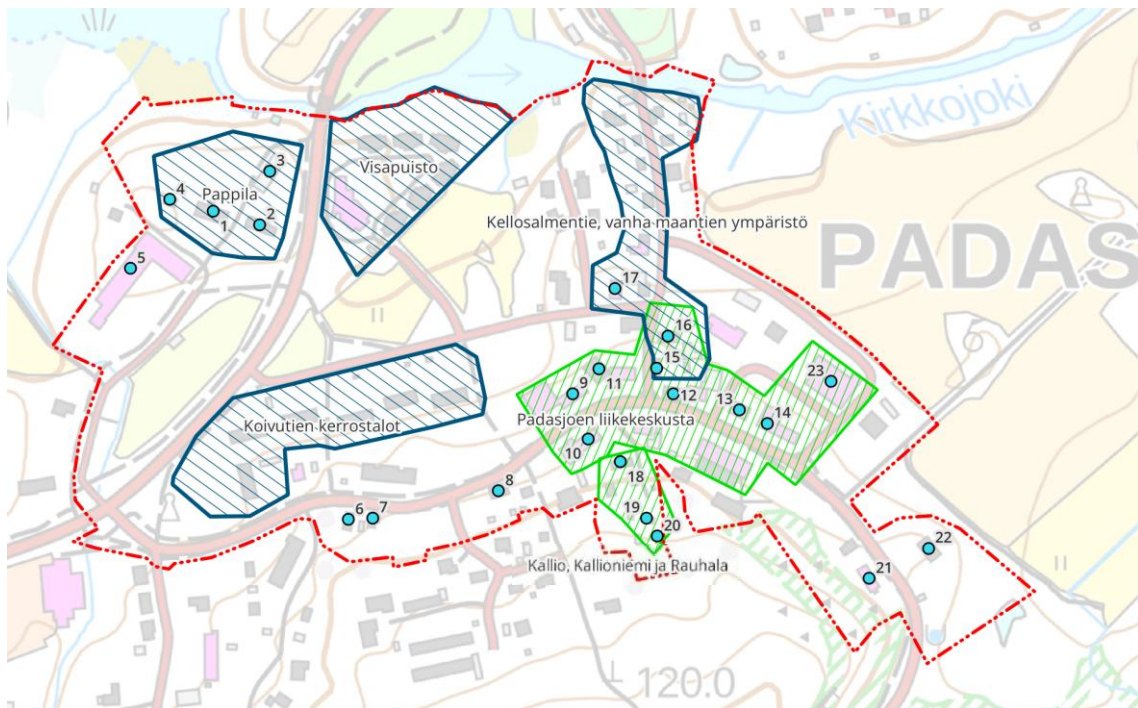
Valtaosa selvitysalueesta on asemakaavoitettu.

Kuva 1 Selvitysalueen sijainti Taustakartalla. Mustalla pistekatkoviivalla osoitettu tarkastelualueen rajaus. Karttalähde: MML, 2025

Kuva 2 Selvitysalueen sijainti merkitty likimääräisesti valkoisella katkoviivalla. Pohjalla vuoden 2025 ilmakuva ja punaisella kiinteistöjaotus (MML). Ilmakuva: MML 2025.

Kuva 3 Selvityksessä inventoidut kohteet ja alueet. Karttalähde: Maastokartta, MML 2025.

1.2 Työmenetelmät

Työ on tehty kolmessa vaiheessa:

- lähtötietojen koonti ja läpikäynti
- dokumentointi- ja analyysivaihe maastokäynteineen sekä
- yhteenvetovaihe

Selvitysalueelle sijoittuvat mahdolliset valtakunnalliset, maakunnalliset ja paikalliset aikaisemmin arvotetut ja inventoidut maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvokkaat kohteet on selvitetty Museoviraston aineistoista, maakunnallisista selvityksistä ja aiemmista rakennusinventoinneista. Lähtötietoja, kuten vanhoja karttoja on koottu mm. Kansallisarkiston vapaasti käytettävistä digitaalisista aineistoista.

Rakennusarkkitehti (AMK) Olli Kortelainen suoritti inventoinnin maastokäynnin tarkastelualueelle tiistaina 16.9.2025. Maastokäynnillä haastateltiin maanomistajia tilaisuuden tullen. Alueellisen vastuumuseon edustaja, rakennustutkija Sanni Hujanen oli vanhan pappilan maastokäynnillä mukana. Inventointiraportin ovat koostaneet Olli Kortelainen (rakennusarkkitehti AMK) ja Minttu Kervinen (arkkitehti SAFA, YKS-548). Kervinen vastasi rakennusten arvottamisesta ja suositusten laadinnasta. Kortelainen laati selvityksen historiakatsauksen sekä syötti inventointitiedot Collecte-järjestelmään.

Rakennuksia arvotettaessa on tarkasteltu niiden historiallisia/yhteiskunnallisia arvoja (H), rakennushistoriallisia arvoja (A) ja ympäristöllisiä/maisemallisia arvoja (Y). Rakennuksiin liittyvien kulttuurihistoriallisten arvojen perusteella on arvioitu niiden sijoittumista kolmeen arvoluokkaan: A, B ja -.

- 1. A-luokka:** Maakunnallisia kulttuurihistoriallisia arvoja tai paikallisesti erittäin merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja tai ne ovat tarkastelualueella kulttuurihistoriallisesti edustavuudessaan ainutlaatuisia. Rakennuskohteilla on erityistä arkkitehtonista arvoa, erityistä historiallista arvoa tai erityistä ympäristöllistä arvoa.
- 2. B-luokka:** Paikallista rakennushistoriallista, historiallista ja/tai ympäristöllistä merkitystä osana kaava-alueen kerroksellista rakennuskantaa. Yksittäisten rakennuksien rakennushistorialliset arvot jäävät rakennusten vaatimattomuuden ja/tai niihin tehtyjen muutosten vuoksi vähäisemmiksi kuin A-luokan rakennusten. Lisäksi tarkastelualueella tai lähiympäristössä on säilynyt vähintään jonkin verran muutakin vastaavaa rakennuskantaa samalta ajalta.
- 3. - :** Inventoidut rakennukset ovat tavanomaisia, niiden kulttuurihistorialliset arvot eivät ole laajamittaisesti tunnistettuja tai niiden kulttuurihistorialliset arvot ovat tehtyjen muutosten tai huonon kunnon vuoksi merkittävästi heikentyneet.

Rakennusten kulttuurihistoriallisia arvoja on tarkasteltu mm. seuraavista näkökulmista:

Historiallinen/yhteiskunnallinen arvo

- Rakennuksen merkitys historiallisen kehityksen, tapahtuman tai ilmiön todisteena

Rakennushistoriallinen arvo

- Harvinaisuus tai ainutlaatuisuus (harvinaisuus)
- Historiallinen tyypillisuus alueelle (tyypillisuus)
- Tiettyä suunnittelijaa, aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet (edustavuus)
- Alkuperäistä tai sitä vastaavan käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen (alkuperäisyys)
- Historiallinen todistusvoimaisuus
- Näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta (historiallinen kerroksisuus).

Ympäristöllinen/maisemallinen arvo

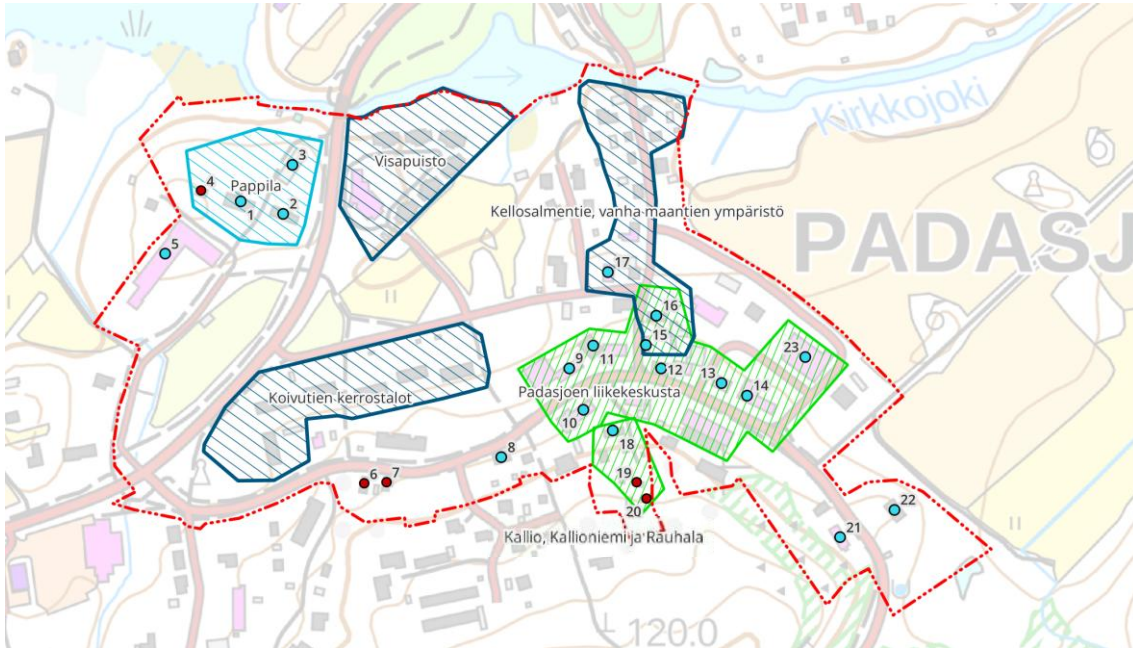
- Taajamakuullinen tai maisemallinen arvo
- Merkitys alueen tai yhteisön identiteetille

Alueiden osalta on kuvattu niiden ominaispiirteitä ja kulttuurihistoriallisia arvoja on tarkasteltu samoista lähtökohdista kuin kohteiden kulttuurihistoriallisia arvoja. Alueita ei kuitenkaan ole arvotettu eri arvoluokkiin.

Arvottamisen jälkeen rakennusten ja alueiden kulttuurihistoriallisten arvojen huomioimisesta kaavaratkaisussa on annettu suositukset. Lähtökohtana suosituksia annettaessa on ollut, että A-luokan kohteet suositellaan suojelemaan ja B-luokan kohteet säilyttämään. Suositukset on kuvattu tarkemmin luvussa 4, Yhteenveto ja suositukset.

Inventointityön tulokset on koostettu kirjalliseksi raportiksi, ja inventointilomakkeet on täytetty kulttuuriympäristön tiedonhallintajärjestelmä Collecteen.

Kuva 4 Selvityksessä inventoidut kohteet ja alueet. Kuvassa on esitetty vaaleansinisellä värillä museon Collecte-järjestelmään jo aiemmin syötetyt kohteet, jotka päivitettiin osana vuoden 2025 rakennetun kulttuuriympäristön selvitystä. Punaiset symbolit ovat uusia täydennysinventointikohteita, joita ei ollut vielä aiemmin inventoitu. Selvityksessä inventoitiin kolme uutta aiemmin inventoimatonta aluekohdetta, jotka on esitetty kuvassa tummalla vinorasterilla. Osana selvitystä päivitettiin myös kaksi Collecte-järjestelmässä entuudestaan ollutta aluekokonaisuutta, kuvassa vihreällä rasterilla osoitetut ”Padasjoen liikekeskusta” sekä ”Kallio, Kallioniemi ja Rauhala”. Karttalähde: Maastokartta, MML 2025.

2 Aiemmat selvitykset

2.1 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021

Tarkastelualue rajautuu idässä RKY-alueeseen Saksalan kartano. Padasjoen liikekeskusta rajautuu idässä Saksalan peltoihin.

Saksalan kartano puistoinen ja puukujanteinen on edustava 1800-luvun kartanorakentamista, puutarha- ja puistosuunnittelua edustava kokonaisuus.

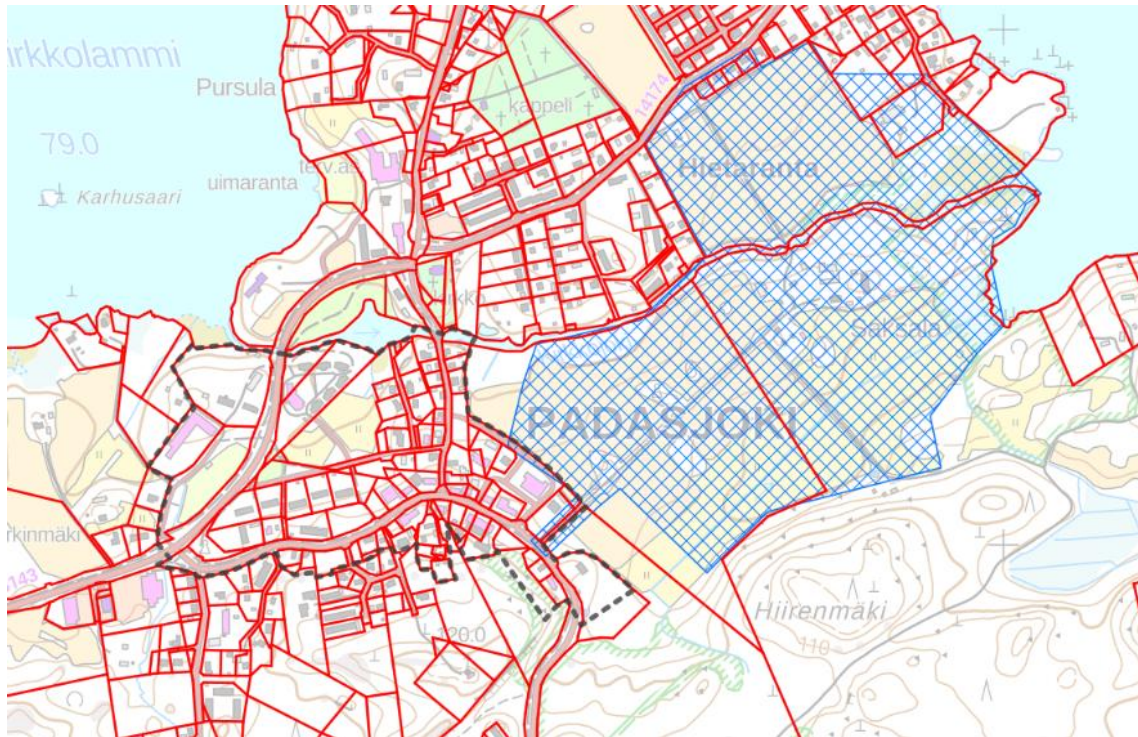
Saksalan kartanon puisto muodostaa tilasarjan, jonka keskipisteenä on 1820-luvun päärakennus ympäröivine terasseineen. Maisemapuutarha lampineen, monine rakenteineen ja mahtavine vanhoine puineen on noin neljän hehtaarin suuruinen. Puistoalueisiin liittyy "Hanna-Borgenströmsbacken", kartanon alapiha asuin- ja talousrakennuksineen, hyötytarha ja poikkeuksellisen komeat peltomaisemaa halkovat lehtikuusi- ja koivukujanteet.

Alapihalla nousevan kumpareen laella oleva päärakennus on yksikerroksinen empirekauden puurakennus, jolle ominaisleiman antaa pihajulkisivun sisään vedetty pylväsloggia. Rakennusta ympäröivät sekä lännessä että idässä kivistä ladotut terassit. Pihapiirissä on sveitsiläistyyliä oleva kaksikerroksinen fatabur-rakennus, Torni ja aittarivi. Kartanon puisto aukeaa rakennusten itäpuolella ja hyötypuutarha päärakennuksen eteläpuolella.

Alapihalla on kartanon talli ja navetta, väentupa sekä muita talousrakennuksia. Läntisen koivukujanteen varrella on asuinrakennus ja aittoja. Kartanoa ympäröivillä, katajaa kasvavilla kivikkoisilla mäenkumpareilla olevat esihistoriallisen ajan muinaisjäännökset kuvastavat alueen pitkää asutushistoriaa.

Saksala oli ratsutila, joka mainitaan ensimmäisen kerran jo 1500-luvulla ja siihen rajautuva Mikkola oli ainakin 1700-luvun lopulla kappalaisen pappilana. Ratsutila siirtyi 1600-luvun lopussa Robert Charpentierille.

Useiden 1700-luvulla tapahtuneiden omistajavaihdosten jälkeen kartano ja siihen rajoittuva Mikkolan tila siirtyivät 1826 kapteeni Georg Magnus von Fieandtille, joka rakennutti kartanon päärakennuksen. Samassa yhteydessä rakennettiin rakennuksen länsi- ja itäpuoleiset kiviterassit. Kartanon puisto ja puukujanteet istutettiin 1850-luvulla lääninagronomi Robert Mauritz von Fieandtin toimesta.

Kuva 5 Selvitysalueen raja (mustalla katkoviivalla) suhteessa RKY-alueeseen (sinisellä rasterilla) Saksalan kartano.

Selvitysalueella ei ole valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (VAMA 2021).

2.2 Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet

2.2.1 Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: MARY2, 2024

Päijät-Hämeen maakuntakaavaa 2060 varten on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys (MARY 2024). Selvityksen toteutti Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo (Lahden museot, Tiina Rekola). MARY 2 -selvitys toimii päivityksenä aikaisemmalla vuonna 2006 valmistuneelle selvitykselle (MARY 2006).

Tämän selvityksen tarkastelualue on kuvattu MARY 2024 -selvityksen kohdekortilla PAD 184, Padasjoen kirkonkylä.

Osana MARY 2024-inventointia Padasjoen kirkonkylältä on mainittu tärkeinä seuraavat kohteet:

1. Saksalan kartano
2. Kirkko
3. Siunauskappeli

4. Vanha pappila
5. Kunnantalo Kuntala
6. Entinen pitäjänhuone/seurakuntatalo
7. Kunnansairaala Terveysasema ja kunnanlääkärin virka-asunto
8. Kullasvuoren koulukeskus
9. Kukkakulman talo ja 1950-luvun liikerakennukset
10. Björkenheimin huvila
11. Padasjoen työväentalo
12. Saksalan kartanon puukujanteet
13. Entinen pitäjänmakasiini, kotiseutumuseo

Tämän selvityksen alueella sijaitsevat yllä olevasta listasta kohteet 4. Vanha pappila, 9. Kukkakulman talo ja 1950-luvun liikerakennukset, 10. Björkenheimin huvila sekä 11. Padasjoen työväentalo. Kohteet on inventoitu tässä selvityksessä.

MARY 2024-inventoinnin arvojen kuvaus:

Keskiaikaisperäisellä Padasjoen kirkonkylällä on säilynyt runsaasti julkisiin palveluihin ja liike-elämään liittyvää rakennuskantaa 1800- ja 1900-luvuilta. Alueella on myös arvokas kartanoympäristö puistoinen sekä vaihtelevaa asuinrakentamista. Poikkeuksellisen hienosti eri tyyliuuntia edustavat rakennukset luovat taajamakuvaan ajallista kerroksisuutta. Korkeat puukujanteet, kirkontorni ja muu vaihtelevaan maastoon sijoittuva rakentaminen sekä sijainti vesistöjen äärellä tekee kirkonkylästä maisemallisestikin huomattavan.

Taulukko 1 Maakunnallisessa selvityksessä esitetyt Padasjoen kirkonkylä -arvoalueen Kulttuurihistoriallisen merkittävyyden perusteet

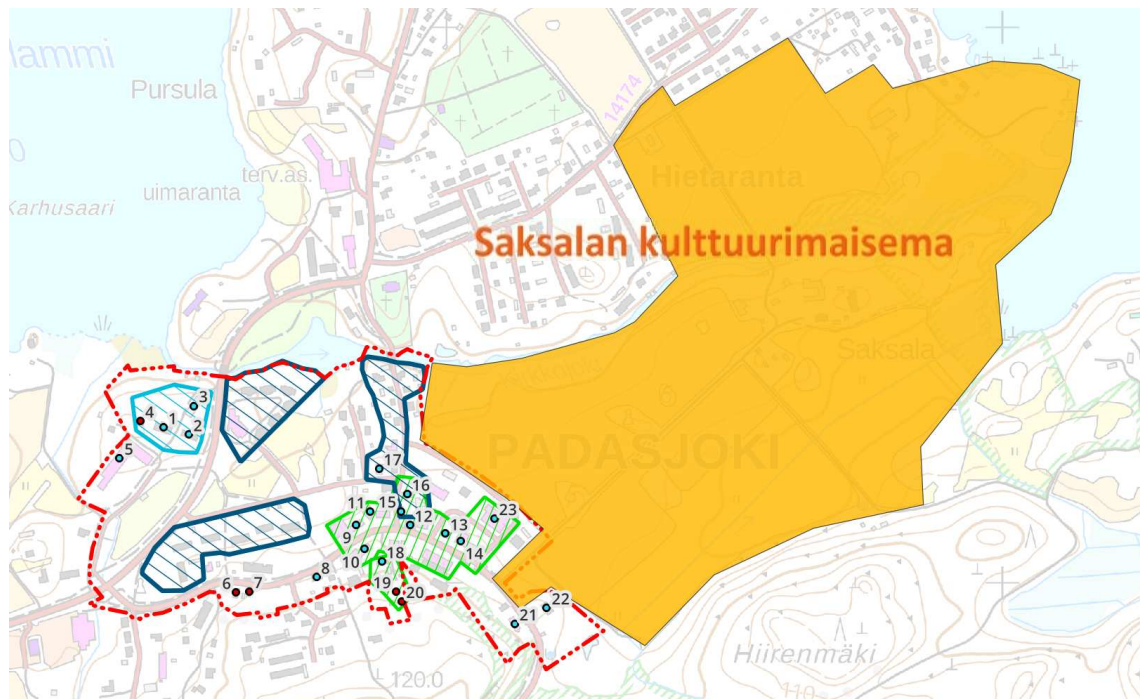
Kulttuurihistoriallisen merkittävyyden perusteet	
Harvinaisuus	X
Edustavuus	X
Alkuperäisyys	X
Tyypillisuus	
Historiallinen todistusvoimaisuus	X
Historiallinen kerroksisuus	X

Arvoperusteet	
Historiallinen / Yhteiskunnallinen	X
Rakennushistoriallinen	X
Ympäristöllinen / Maisemallinen	X

2.2.2 Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

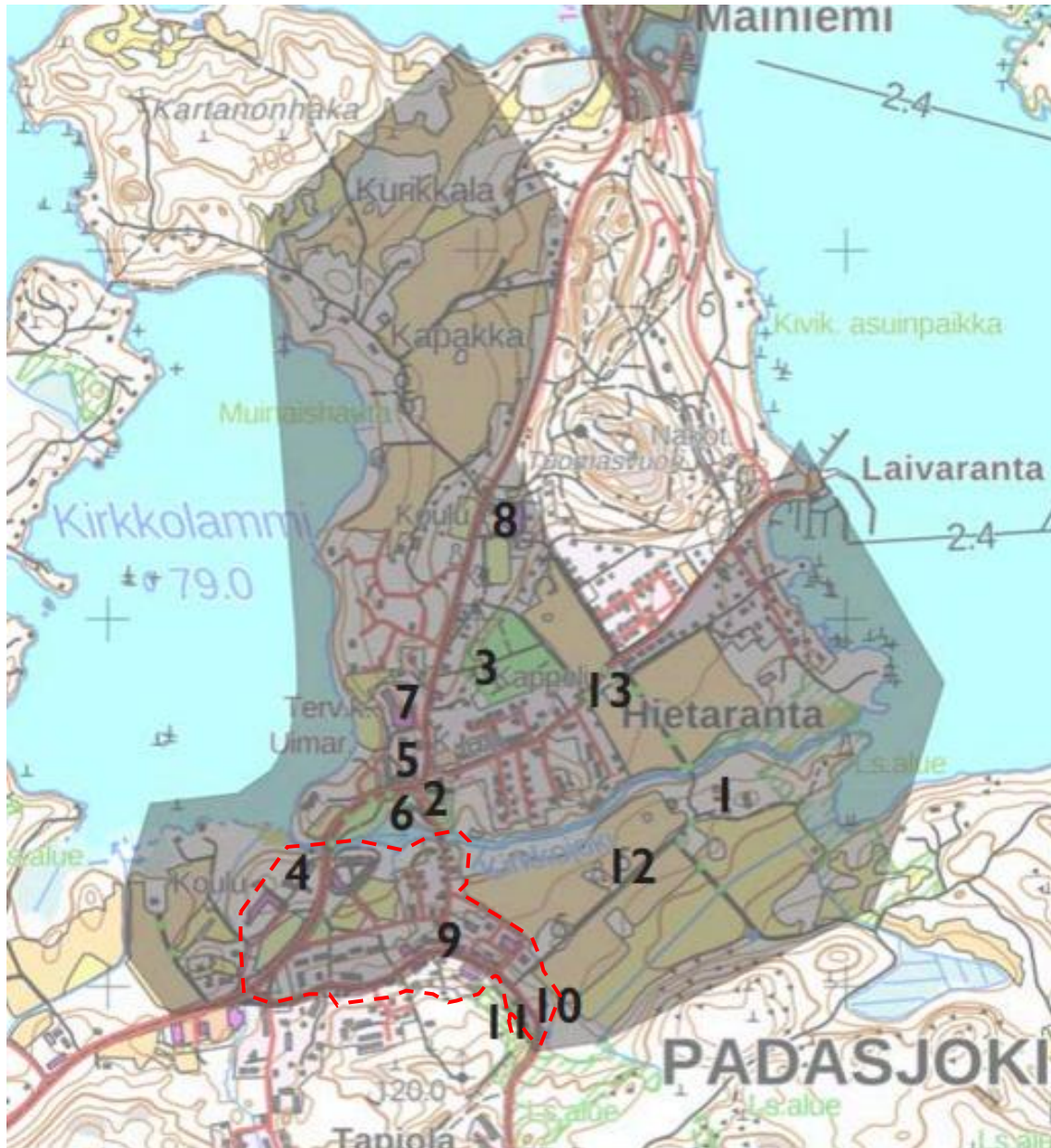
Selvitysalue rajautuu idässä MARY2-selvityksessä tunnistettuun maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Saksalan kulttuurimaisema. Tarkastelualueen raja sijoittuu pieniltä osin maisema-alueen aluerajauksen sisään. Aluerajaus on osoitettu alla olevassa kuvassa oranssilla värillä.

Kuva 6 Selvitysalue suhteessa maakunnallisesti arvokkaaseen Saksalan kulttuurimaisemaan.

Saksalan kulttuurimaisema (Padasjoki) Saksalan kulttuurimaisema edustaa Etelä-Päijänteen viljelyseudun maisematyyppiä. Maisemaan kuuluu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Saksalan kartano (RKY) sekä maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö Padasjoen kirkonkylä. Saksalan kartanon pitkät puukujanteet ovat maisemallisesti merkittäviä. Noin neljän hehtaarin suuruisen maisemapuutarhan keskipisteenä on 1820-luvun päärakennus. Kartano sijaitsee muuhun ympäristöön nähden korkealla kumpareella. Puistossa on terassointeja, lampia, iäkkäitä puita sekä useita

puukujia. Kartanon puistoon liittyy myös hyötypuutarha ja kartanon pihapiirissä on useita säilyneitä talousrakennuksia. Kartanoa ja sen puistoa ympäröivät komeat peltoaukeat. Saksalan kartano on edustava esimerkki 1800-luvun kartano- ja puistorakentamisesta.

Kuva 7 Kartalle osoitettu laajempi maakunnallisesti arvokas alue, Padasjoen kirkonkylä. Selvitysalueen raja on osoitettu likimääräisesti kuvaan punaisella katkoviivalla.

2.3 Paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet alueen yleis- ja asemakaavoissa

2.3.1 Yleiskaava

Tarkastelualueella on voimassa Kirkonkylän oikeusvaikutteinen osayleiskaava.

Osayleiskaava on Padasjoen kunnanvaltuuston hyväksymä 14.11.2011 § 22. Kaava on tullut voimaan 1.2.2012 lukuun ottamatta valituksenalaista osaa Kartanon tilan RN:o 576-411-8-11 alueesta. Kartanon tilan RN:o 567-411-8-11 valituksenalaiselta osalta kaava on tullut voimaan 2.5.2013 (Kouvolan hallinto-oikeuden päätös 21.3.2013, diaarinumero 01357/11/4102).

Kaavassa on osoitettu tarkastelualueelta seitsemän kohdetta merkinnällä SR. Kohteet on päivitysinventoitu osana tätä selvitystä:

1. Pankkila, Padasjoen liiketalo (YK kohde 18)
2. KOY Kullasvuori (YK kohde 8)
3. Osuustalo (YK kohde 16)
4. Yhdyspankki (YK kohde 28)
5. Säästöpankki (YK kohde 22)
6. Vesala (YK kohde 26)
7. Niinimäki (Björkenheimin huvila) (YK kohde 15)

SR: Suojeltava rakennus/kohde.

Merkinnällä on osoitettu paikallisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet. Kohteessa suoritettavat korjaus- ja muutostyöt sekä muu täydennysrakentaminen tulee tehdä siten, että kohteen kulttuurihistorialliset arvot säilyvät.

Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu tarkastelualueelle maiseman arvoihin liittyviä osalueraujauksia:

mam: Maisemallisesti maakunnallisesti arvokas alue.

Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt.

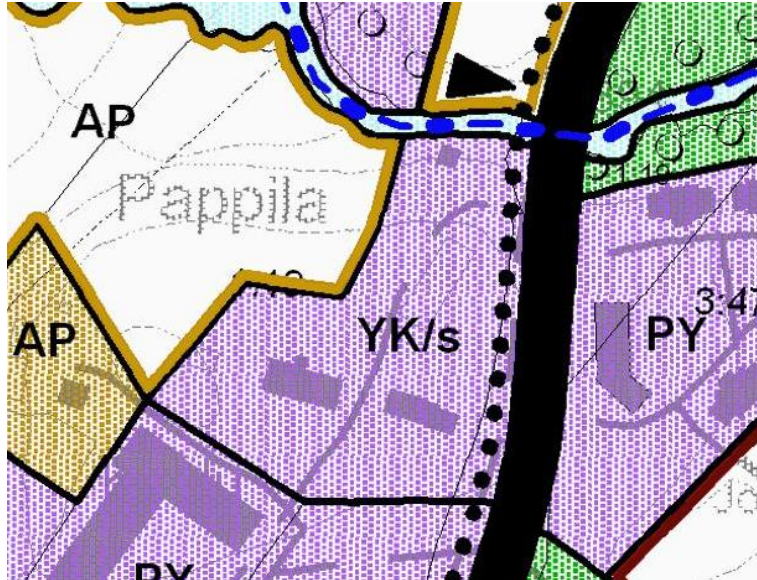
Alueella tulee uudisrakentaminen ja peruskorjaaminen sopeuttaa taajamakuvaan ja ympäröivään rakennuskantaan.

mav: Maisemallisesti valtakunnallisesti arvokas alue.

Merkinnällä on osoitettu valtakunnallisesti merkittävä Saksalan kartanon rakennettu kulttuuriympäristö (RKY).

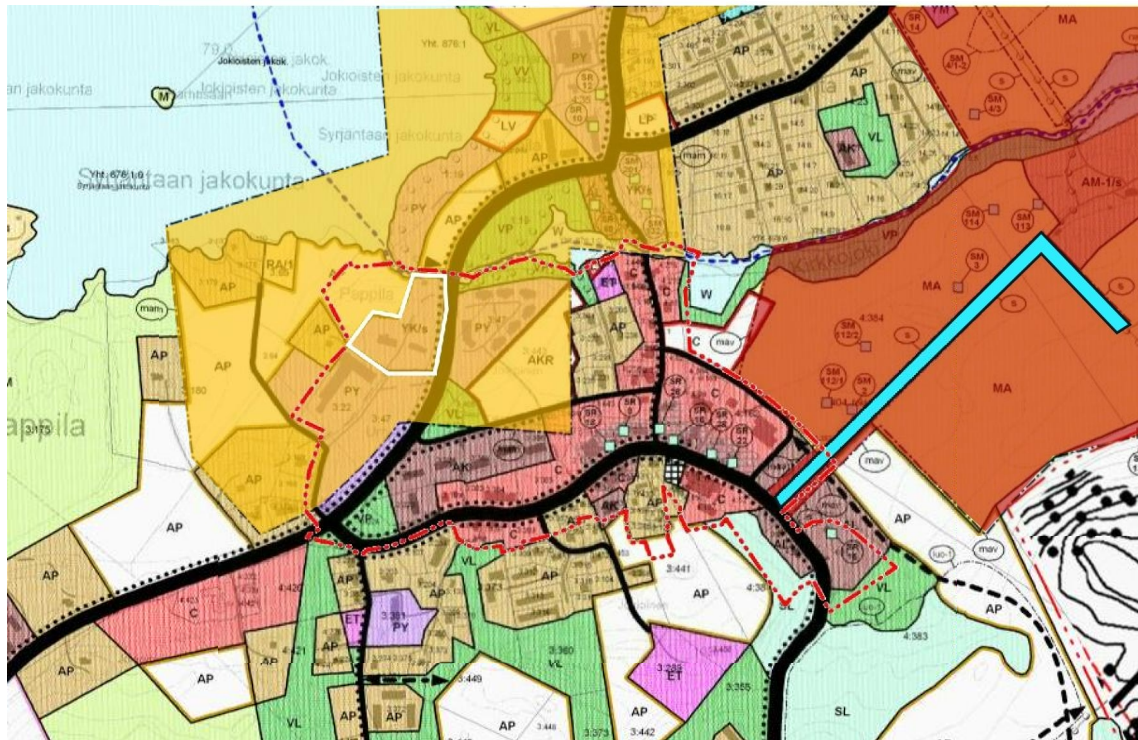
Alueella tulee uudisrakentaminen ja peruskorjaaminen sopeuttaa taajamakuvaan ja ympäröivään rakennuskantaan.

Kuva 8 Pappilan alue on osoitettu yleiskaavassa merkinnällä YK/s.

Pappilan alue on osoitettu yleiskaavassa merkinnällä **YK/s: Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten alue** (, jolla ympäristö säilytetään).

Alueen olemassa olevat rakennukset, rakenteet ja muu ympäristö on pyrittävä säilyttämään alueen luonteelle ominaisena. Korjaus- ja täydennysrakentaminen tulee sopeuttaa olevaan rakennuskantaan ja ympäristöön huomioiden alueen maisemallisten, kulttuurihistoriallisten tai rakennustaiteellisten arvojen säilyminen.

Kuva 9 Selvitysalueen (2025) rajausta osoitettu kuvaan likimääräisesti punaisella pistekatkoviivalla ajantasayleiskaavalla. Yleiskaavan SR-kohteet on osoitettu kuvaan sinisillä neliösymboleilla. Pappilan alue on korostettu kuvaan valkoisella viivalla. Kuvaan on korostettu oranssilla värillä tarkastelualueen vasempaan laitaan yleiskaavan mam-maisema-alue. Tummanpunaisella värillä on osoitettu yleiskaavan mav-alue kuvan oikeaan laitaan ja sen päälle vaaleansinisellä kaistaleella Saksalan puukujaa koskeva s-alue. Mav-aluerajaus ja Saksalan s-alue sijoittuvat pieniltä osin tarkastelualueelle. Karttalähde: Padasjoen kunta.

2.3.2 Asemakaava

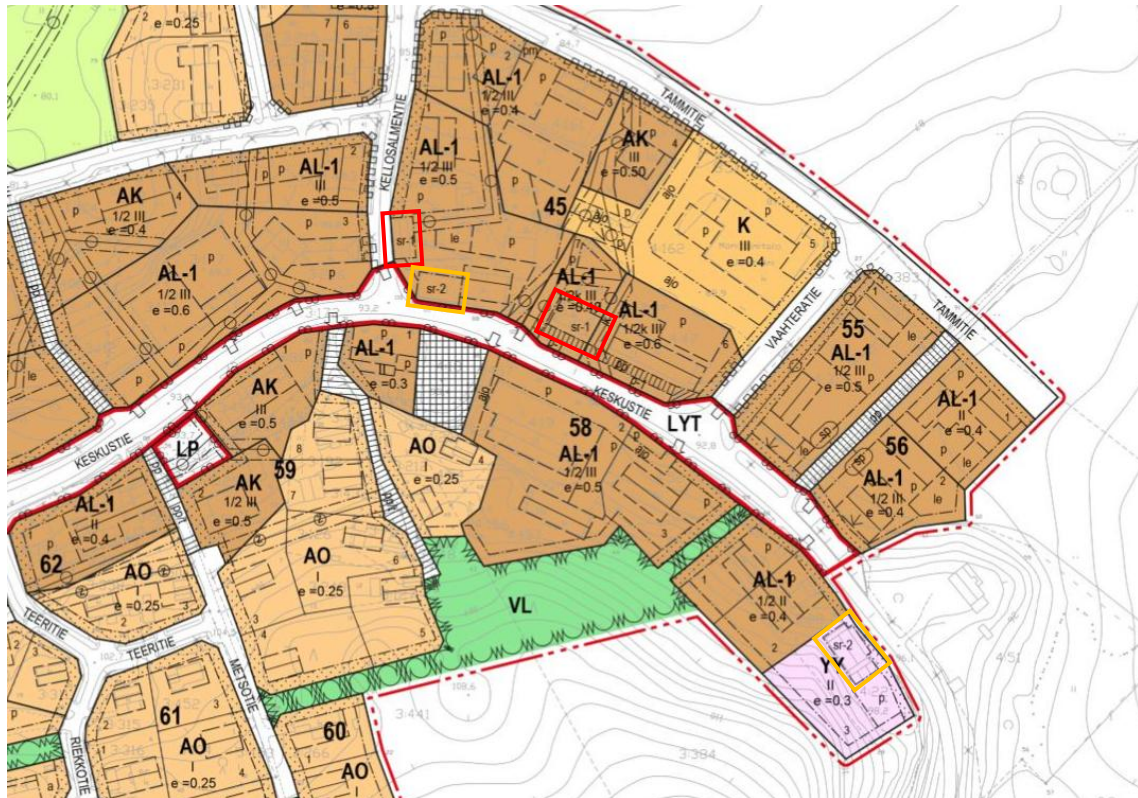
Padasjoen kirkonkylällä on voimassa useita asemakaavoja. "Padasjoen eteläpuolinen rakennuskaava ja rakennuskaavan muutos" kattaa valtaosan tarkastelualueesta. Kaava on vahvistettu kunnanvaltuuston päätöksellä 26.5.1994 (§ 20).

Tarkastelualueella sijaitsee neljä kaavassa suojeltua kohdetta:

1. Vesala, sr-1
2. Yhdyspankki, sr-1
3. Työväentalo, sr-2
4. Osuustalo, sr-2

Kohteet on päivitysinventoitu tässä selvityksessä.

Kuva 10 Ote Padasjoen kunnan ajantasa-asemakaavayhdistelmästä. Tarkastelualueen sr-1-merkinnällä suojellut rakennukset merkitty kuvaan punaisella suorakulmiolla, ja sr-2-merkinnällä suojellut kohteet oranssilla. Karttalähde: Padasjoen kunta.

Suojelumääräykset:

sr-1: Rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas rakennus.

Rakennuslain 135 §:n 1 momentin nojalla määrätään, että rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden rakennustaiteellista tai historiallista arvoa.

sr-2: Rakennushistoriansa kannalta tärkeä rakennus, jota ei saa purkaa ennen kuin tilalle tulevalle uudisrakennukselle on saatu rakennuslupa.

Tarkastelualueella on voimassa yllä mainitun lisäksi kolme asemakaavaa:

1. Kirkonkylän asemakaavamuutos, joka on hyväksytty Padasjoen kunnanvaltuustossa 14.11.2011 (§ 21)
2. Kirkonkylän kortteleiden 43, 150-151 ja kortteleiden 40,41 ja 44 osat rakennuskaavan muutos, joka on hyväksytty Padasjoen kunnanvaltuustossa 18.1.1990 (§ 5)

3. Kirkkotien rakennuskaavan muutos, joka on hyväksytty Padasjoen kunnanvaltuustossa 29.8.1985 (§ 50).

Näissä kaavoissa ei ole osoitettu tarkastelualueelle suojelumerkintöjä.

2.4 Aiemmat selvitykset ja inventoinnit

2.4.1 Viiden kunnan rakennuskulttuuri-inventointi (VIRKU) 2004-2006

Tarkastelualueen rakennuksia inventoitiin 2005 VIRKU-hankkeessa.

VIRKU-Hanke oli Hämeen ympäristökeskuksen ja viiden kunnan yhteinen projekti, jota rahoittivat mukana olevat kunnat - Artjärvi, Asikkala, Hollola, Hämeenkoski ja Padasjoki - ja Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR). VIRKU-inventointi oli useimmissa hankekunnassa ensimmäinen kunnan teettämä rakennusperinnön kokonaisinventointi. Inventoinnin kohdemäärä sovittiin etukäteen hankkeen kuntarahoitusosuuden mukaan, mutta se ei perustunut todelliseen tilanteeseen eli siihen, miten paljon kunnassa oli potentiaalista vuotta 1940 vanhempaa inventoitavaa rakennuskantaa. Jotta sovituista lähtökohdista saatiin käyttökelpoinen kokonaisinventointiaineisto, nähtiin järkevänä sopia kunnan kanssa inventoinnin painopistealueista ja teemoista sekä keskityttiin nostamaan esille arvoalueita ja antamaan taustatietoa tuleville kohdeinventoinneille.

VIRKU-hankkeen kohteet on päivitetty Selvitystyö Aholan selvityksessä Padasjoen rakennusinventoinnin päivittäminen ja täydentäminen.

2.4.2 Padasjoen rakennusinventoinnin päivittäminen ja täydentäminen, 2022

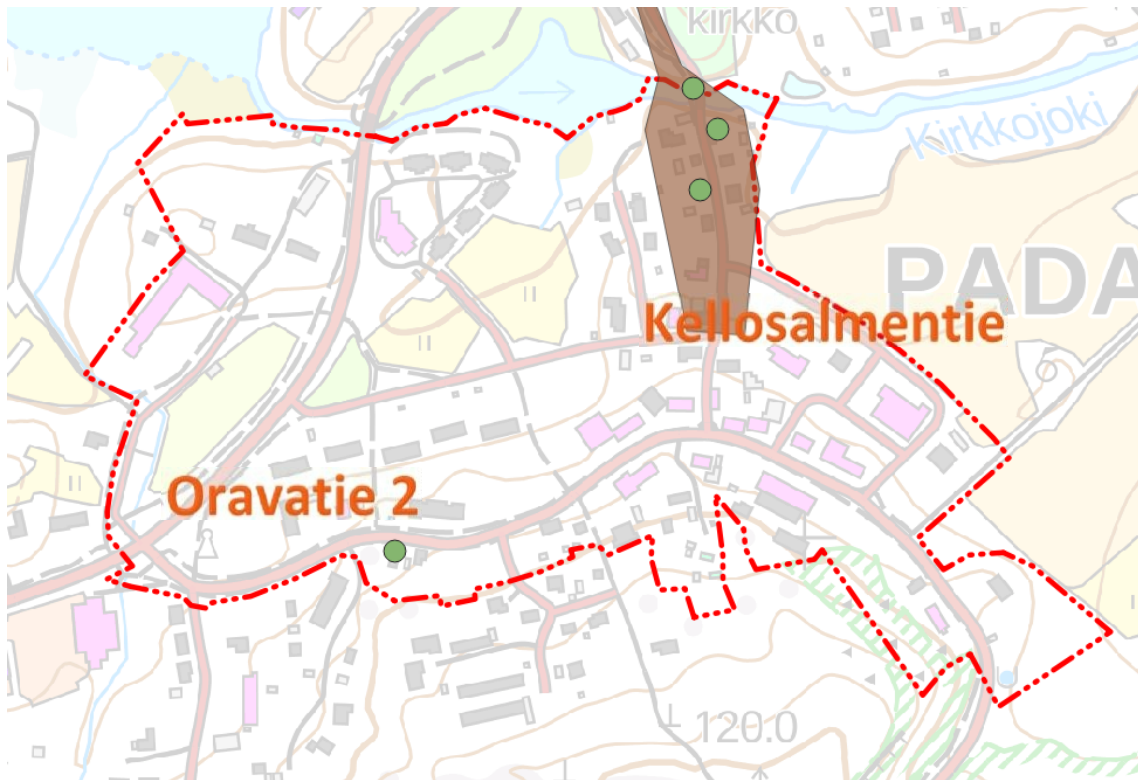
Selvitystyö Ahola, FM Teija Ahola on laatinut 11.1.2022 päivätyn päivitys- ja täydennysinventoinnin Padasjoelle. Selvitys sisältää 2004-2006 VIRKU-hankkeen kohteet sekä uusia kohteita.

Seuraavassa taulukossa on esitelty tarkastelualueella (Jokioinen & Pappila) sijaitsevat Padasjoen rakennusinventoinnin päivittämisen ja täydentämisen kohteet arvoineen. Kohteet on päivytysinventoitu tässä selvityksessä:

Taulukko 2 Selvitystyö Ahola, Padasjoen rakennusinventoinnin päivittäminen ja täydentäminen, 2022. Inventoidut kohteet ja alueet arvoineen.

Nro inv 2022	Nimi	RakH	Hist	Mais	Inventointivuosi
7	Koivumäki	x	x	x	2005, päiv. 2021
11	Kuusela	x	x	x	2005, päiv. 2021
18	Padasjoen Liiketalo, Pankkila	x		x	2005, päiv. 2021
21	Savirinne	x			2005, päiv. 2021
8	Kullasvuori	x		x	2005, päiv. 2021
26	Vesala	x	x	x	2005, päiv. 2021
16	Osuustalo	x	x	x	2005, päiv. 2021
25	Työväentalo	x	x	x	2005, päiv. 2021
27	Vierumäki	x		x	2005, päiv. 2021
22	Säästöpankki	x		x	2005, päiv. 2021
15	Niinimäki	x		x	2005, päiv. 2021
28	Yhdystontti	x	x	x	2005, päiv. 2021
13	Monitoimi		x		2005, päiv. 2021
140	Tahkola (Pappilanmäen koulu)	x			2020-2021
67	Pappila (Alue)	x	x	x	2005, päiv. 2021
17	Padasjoen liikekeskusta (Alue)	x	x	x	2005, päiv. 2021
5	Kallio, Rauhala ja Kallioniemi (Alue)	x		x	2005, päiv. 2021

Aholan selvityksessä on lisäksi esitetty suunnitelma inventoinnin täydentämistarpeista. Tämän selvityksen tarkastelualueelle sijoittuvat kohteet ja alueet on esitetty seuraavassa kuvassa.

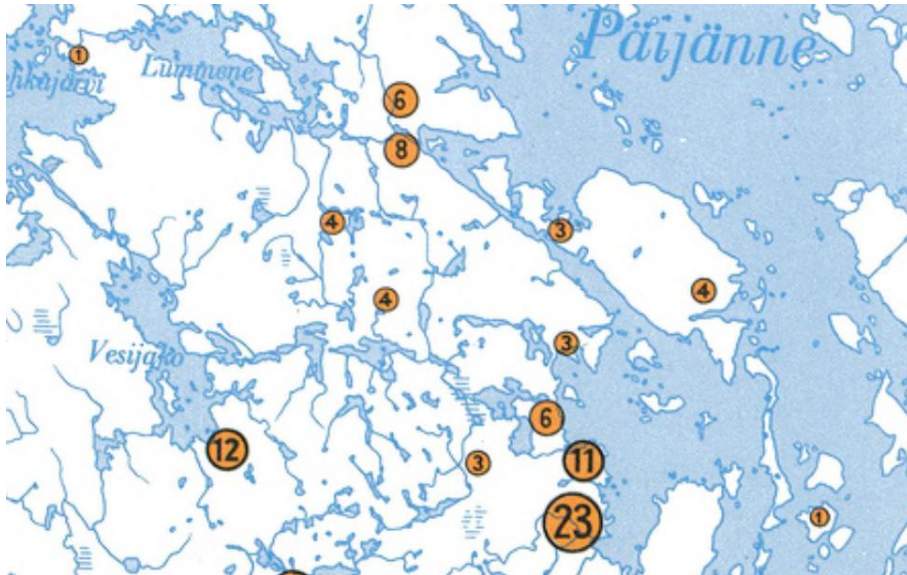

Kuva 11 Selvitystyö Aholan suositukset Padasjoen Jokioisten täydennettäviksi kohteiksi, 2022.

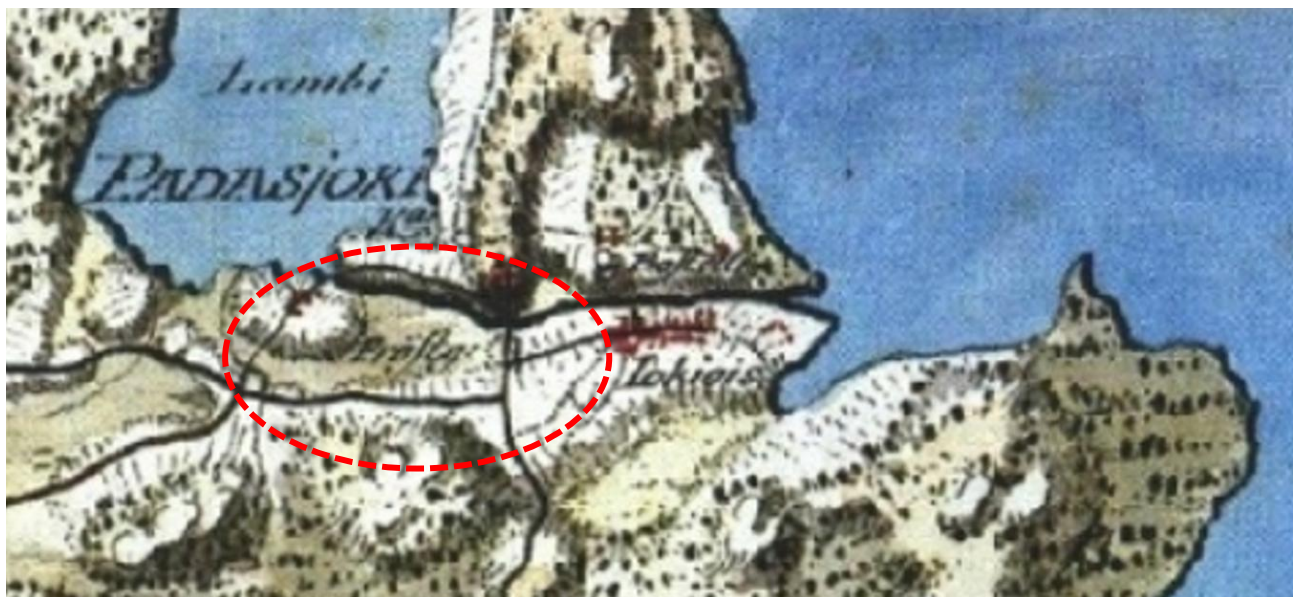
Kellosalmentien ympäristö on inventoitu tässä selvityksessä alueena. Osoitteessa Oravatie 2 sijaitseva asuinrakennus on inventoitu kohteena.

3 Alueen rakentuminen ja nykytila

Kuva 12 Suomen asutus 1560-luvulla. Jokioisten, eli Padasjoen kirkonkylän, kohdalle on merkitty 11 taloa.

Kuva 13 Ote kuninkaankartastosta (1776-1805) Padasjoen osalta. Padasjoen Jokioisten kylän vanha ryhmäkylätontti on nykyisen Saksalan kartanon mailla. Jokioisten kylän lisäksi kartalla on mainittu alkuperäisellä paikallaan tänäkin päivänä sijaitseva Pappila. Jokioisten kylätontin autioituttua paikalle syntyi Saksalan talonpoikaistaustainen ratsutila, johon on myöhemmin yhdistetty muidenkin ratsutilojen maita. Padasjoen nykyisen kirkonkylän ytimeen kyläyhteisö alkoi muodostua ympäröivistä Saksalan, Hietalan, Mikkolan ja Seppälän tiloista 1800-luvulla. Alueen maankäyttö on muodostunut ratsutilojen maista. Karttalähde: Timo Meriluodon vanhat kartat.

Varhaisasutus

Padasjoella on asuttu kivikaudelta asti, ja alueella sijaitsee useita linnavuoria. Maakeskenlahdelta on ammoisista ajoista lähtien kaivettu järvimalmia. Padasjoen hallintopitäjä perustettiin vuonna 1442 (padasjoki.fi).

Vuoden 1539 ensimmäisestä maakirjasta ilmenevät alueen silloiset neljänneskunnat ja kylät: Kuhmoisten, Vesijaon ja Äinään neljänneskunnat. Tämän selvityksen tarkastelualue kuuluu Vesijaon neljänneskuntaan. Maakirjassa mainittu Vesijaon neljänneskunnan Inkilän kylä vastaa todennäköisesti nykyistä Jokioista, eli Padasjoen kirkonkylää.

Padasjoen kirkonkylä sijaitsee kannaksella Kirkkolammin ja Päijänteen välissä, vesistöjä yhdistävän Kirkkojoen rannoilla. Se on muodostunut Osoilan ja Jokioisten kylien ympärille. Pohjoisesta KelloNyystölän kautta etelään kulkenut vanha maantie myötäilee harjumuodostelmaa sen länsipuolella, ja tieltä avautuu kirkonkylän pohjoispuolella Osoilan kylän viljelymaisema alas Kirkkolammille.

Padasjoen seurakunnan itsenäistymisestä ei ole varmaa tietoa, mutta varhaisin maininta siitä on vuodelta 1465, ja sen arvellaan olleen itsenäinen seurakunta ainakin vuonna 1497 (Pulkkila, Padasjoen historia, s. 74).

Suomen asutus 1560-luvulla -kartaston (Suomen Historiallinen Seura, 1973) mukaan Jokioisissa oli 1560-luvulla 11 taloa. Jokioisten kylätontti sijaitsi nykyisen Saksalan kartanon kohdalla. Saksalan kartano puistoineen ja pitkin puukujanteineen on edustava esimerkki 1800-luvun kartanorakentamisesta ja puistosuunnittelusta, ja se muodostaa edelleen olennaisen osan Padasjoen keskustan kulttuuriympäristöä. Saksala oli talonpoikaistaustainen ratsutila, johon yhdistettiin vuonna 1801 puolet Inkilän perintötilaa, 1820-luvulla Mikkolan ratsutila ja 1920-luvulla kolmas osa Hietalan ratsutilaa. Mikkola toimi 1700-luvulla kappalaisen pappilana.

Pappilan kehittyminen

Vanhimmat Padasjoen pappilaa koskevat kartat ovat 1700-luvulta. Pappilan tontti on sijainnut aina Kirkkolammin ja Kirkkojoen etelärannalla. Vuonna 1831 palaneen pappilan päärakennuksen tilalle rakennettiin nykyinen päärakennus vuonna 1835. Pihapiiriin kuuluvat päärakennuksen lisäksi aitta, kivinavetta, sauna ja venesuoja (Kulttuuriympäristön palveluikkuna).

Kuva 14 Padasjoen pappila mainitaan jo 1747 Eteläisen Suomen yleiskartassa. Karttalähde: Timo Meriluodon vanhat kartat.

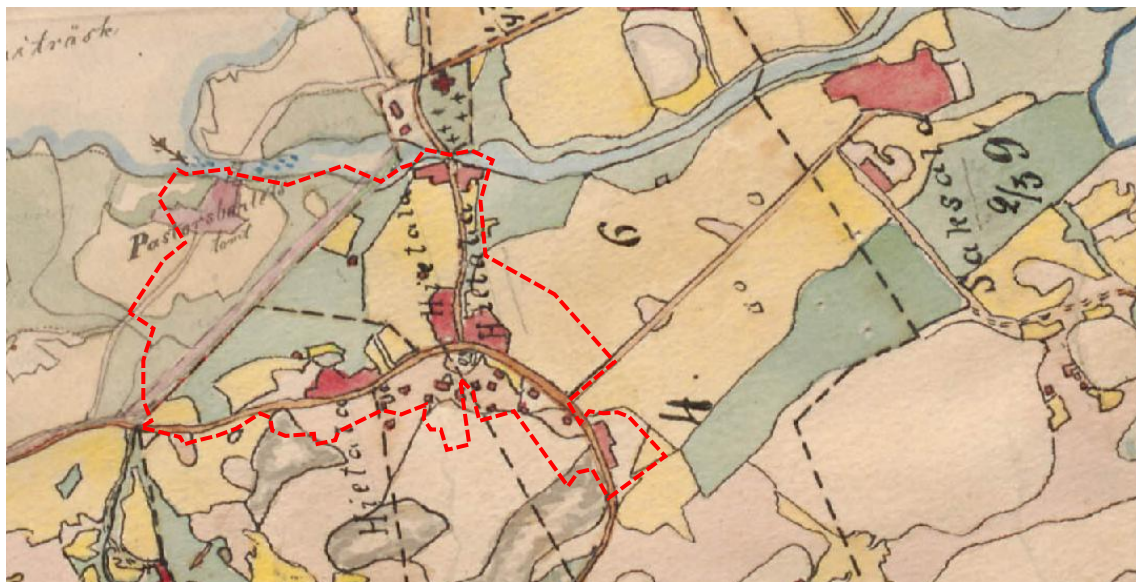

Kuva 15 Kirkkoherran virkatalon paikka on merkitty asutuksi Eteläisen Suomen yleiskartalla (1747) sekä Kuninkaan kartaston kartalla ajalta 1776-1805. Kirkkoherran pappilan vanha päärakennus tuhoutui tulipalossa 1831. Nykyinen päärakennus on rakennettu vuonna 1835. Tällöin rakennettiin ensin rakennuksen pirttiosa. Nykyiseen kokoonsa rakennus laajennettiin todennäköisesti 1900-luvun alussa.

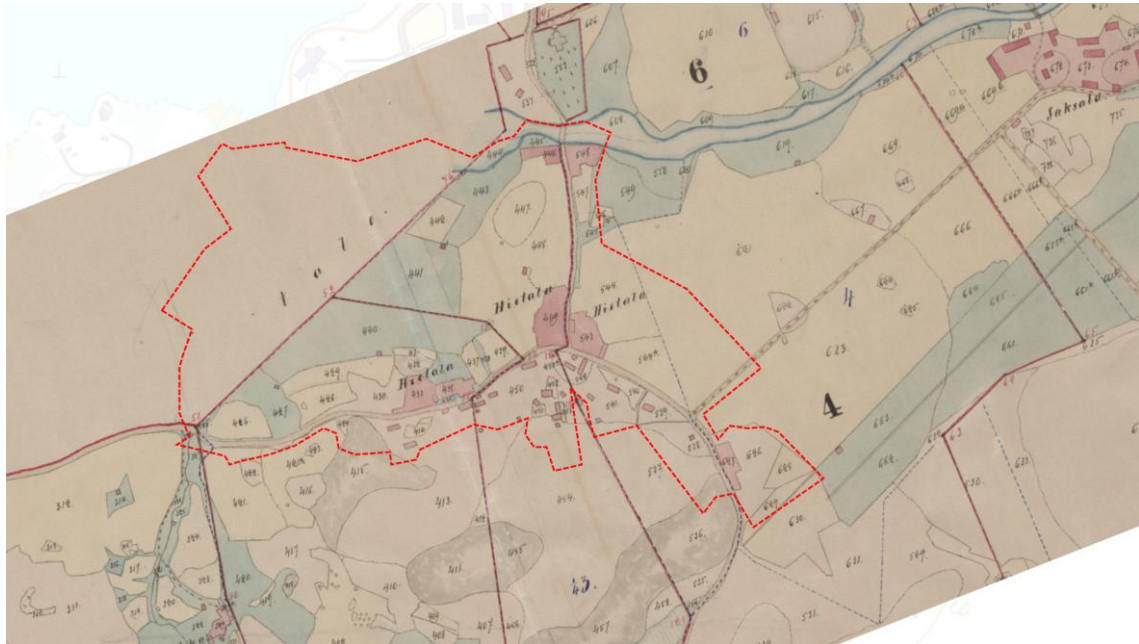
Isojako

Maanviljelyn tehostamiseksi 1700-luvun lopulla Ruotsi-Suomessa ryhdyttiin toimittamaan isojakoa. Isojaossa kylien sarkaviljelyssä olleet pellot ja yhteismaat jaettiin talojen kesken ja liikamaat päätyivät valtiolle uudistilojen muodostamista varten. Isojaon jälkeen myös talojen maita oli aiempaa helpompi halkoa ja lohkoa, minkä takia asutus alkoi tihentyä monin paikoin. Isojako mahdollisti myös torppien perustamisen, kun aiemmat kylien yhteismaat siirtyivät yksittäisten talojen omistukseen. Isojaossa viralliset maanmittarit mittasivat ja kartoittivat kylien maat samalla arvioiden maan laadun, jonka jälkeen maat jaettiin. Isojaon yhteydessä tiiviit ryhmäkylät usein hajosivat, kun osa taloista siirrettiin uudelle paikalle talon maiden yhteyteen. Isojako aloitettiin Jokioisissa vanhojen jakoasiakirjojen perusteella 1800-luvun alussa.

*Kuva 16 Ote pitäjänkartasta vuodelta 1842 Padasjoen keskustasta. Pitäjänkartta on koottu aiemmin laadittujen isojakokarttojen perusteella sekä tarvittaessa on tehty täydennysmittauksia. Tarkastelualueen maat kuuluvat Hietalan ratsutilalle ja kirkkoherran pappilalle. Hietalalla oli kirkonkylällä kantatalon lisäksi osataloja, ja lisäksi Keskustien eteläpuolella torppia/mäkitupia. Kirkkojoen etelärannalle on merkitty talon paikat kohdalle, jossa sijaitsee entinen leipomo (Kellosalmentie 16) ja asuinrakennus 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteesta (Kellosalmentie 11). Idässä on Saksalan maita ja Kirkkojoen pohjoispuolella kirkon lisäksi Brusilan ja Pursulan maita. Selvitysalueen likimääräinen raja-
aus on osoitettu punaisella katkoviivalla. Karttälähde: Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2143 07 Ia.* -/- - Padasjoki (--). Tiedosto 1080571. Kansallisarkisto.*

Kuva 17 Jokioinen, isojakoasiakirjoja 1893-1896. Hietalan ratsutilan maita on lohkottu. Hietalan taloilla on maita Kellosalmentien itä- ja länsipuolella sekä Keskustien etelä- ja pohjoispuolella. Keskustien eteläpuolella näkyy mitä todennäköisimmin Hietalan torppia ja mäkitupia. Vesalan päärakennus on jo piirretty karttaan. Punaisella katkoviivalla osoitettu likimääräisesti vuoden 2025 selvitysalueen raja. Lähde: Digihakemisto, Maanmittaushallituksen uudistusasiakirjat.

Kuva 18 Vuoden 1918 Hietalan lohkomisesta tehty kartta. Kartalla näkyy Kellosalmentien länsipuoliset maat. Karttakuvassa näkyy, että Kellosalmentien itäpuolella on Mikkolan maita.

Tieverkko

Tieliikenne Padasjoen Jokioisten kylään on kulkenut jo 1700-luvulla etelästä Nyystölän ja Maakesken suunnasta nykyistä Nyystöläntietä pitkin. Nyystöläntie seuraa yhä suurelta osin samaa linjausta kuin satoja vuosia sitten. Myös Kellosalmentie ja Keskustie näkyvät kuninkaankartastossa (1775-1805) suunnilleen nykyisillä paikoillaan. Kellosalmentien risteys on toiminut liikenteen solmukohtana jo useiden vuosisatojen ajan. Kellosalmentie on vanha maantiepohja, joka on johtanut Kellosalmen kylään pohjoiseen.

Kellosalmentien alkupäässä sijaitsee Vesalan päärakennus, joka on yksi Kellosalmentiellä olleista liikerakennuksista. Rakennuksessa on ollut muun muassa kestikievari. Kellosalmentien lähiympäristössä on kaksi vanhaa apteekkia, joista ensimmäinen (Vierumäki) on rakennettu alun perin 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteessa, ja toinen (Savirinne) on peräisin 1950-luvulta. Savirinne toimii nykyisin Padasjoen Sanomien pääkonttorina. Kellosalmentien varrella lähellä Kirkkojokea on entinen leipomo (1930-40-luvulta) ja sitä vastapäätä vanha asuinrakennus arviolta 1900-luvun alusta.

Kirkkojoen eteläpuolisella osalla Kellosalmentien ympäristö alkoi tiivistyä jälleenrakennuskaudella ja sen jälkeen, kun tien varrelle syntyi lisää liike- ja asuinrakennuksia. Kellosalmentien ympäristö on pienipiirteisempää ja puutalovaltaisempaa kuin Keskustiellä. Kellosalmentien itä- ja länsipuoli on isojaon jälkeen ollut Hietalan maita. 1900-luvulla Kellosalmentien itäpuoli liitettiin jakokarttojen perusteella Mikkolaan (ja Mikkola liitettiin myöhemmin Saksalaan).

Kuva 19 Näkymä Keskustien ja Kellosalmentien risteyksestä kohti pohjoista ja Padasjoen kirkon tornia. Kellosalmentien alkupäässä sijaitseva Vesalan päärakennus (kuvan oikeassa laidassa) on yksi Kellosalmentiellä toimineista liikerakennuksista. Kellosalmentien itä- ja länsipuoli on isojaon jälkeen ollut Hietalan maita, ja Hietalan päärakennus on sijainnut yllä olevan kuvan vasemmassa laidassa.

Kuva 20 Vesalan päärakennus, eli vanha Kukkakulman talo on Padasjoen liikekeskustan vanhimpia hirsirakennuksia. Rakennuksessa on toiminut 1800-luvun lopulla kestikievari.

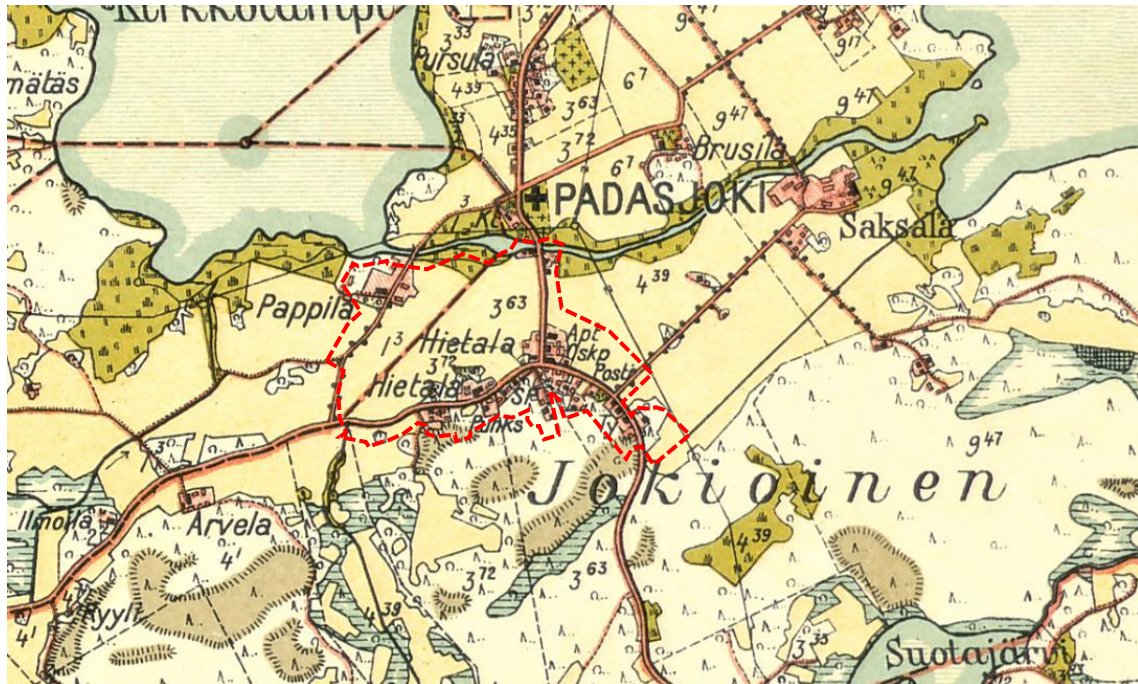
Kuninkaankartastossa näkyy myös pappilalle ja sen ohi pohjoiseen joen yli kulkenut tie, joka kulkee edelleen pappilan pihapiirin läpi kohti Kirkkojokea. Nykyinen autotielinjaus siirrettiin 1980-luvun alussa kulkemaan lähempää Visapuiston palvelukotia idässä. Palvelukodin kiinteistö oli tällöin vielä pappilan peltolina.

Kirkonkylällä tieverkko on kehittynyt 1900-luvulla ja joitain uusia tielinjauksia on rakennettu tarkastelualueelle: Koivutie rakennettiin 1970-luvulla palvelemaan uutta kerrostaloaluetta, ja samoin Vaahteratie ja Tammitie toteutettiin keskustan laajentuessa Saksalan peltojen suuntaan. Kaava-alueen tieverkko sai pääosin nykyisen muotonsa 1990-luvulla.

Kuva 22 Maanmittaushallituksen pitäjänkartta vuodelta 1935. Keskusten molemmin puolin vielä hyvin maalaismaista asutusta. Kartalle on merkitty Padasjoen ensimmäinen puhelinkeskus, joka toimi edelleenkin paikalla olevasta Kuuselan talosta. Kartalle on merkitty Säästöpankki Rauhalan taloon, apteekki Vierumäen taloon, osuuskauppa nykyiselle paikalleen (nykyinen funktionalistinen osuuskaupparakennus ei ollut vielä paikalla), työväentalo nykyiselle paikalleen ja posti. Suurin osa liikkeistä toimi maataloista käsin. Isojaon maajako on vielä pitkälti voimassa 1935. Lähde: Kansallisarkisto

Kuva 23 Kellosalmentietä pohjoisesta, kuva on arviolta 1930-luvulta. Vierumäen vanha apteekki näkyy kuvassa vielä mansardikattoisena, ja vuonna 1938 rakennettua osuuskauppaa ei vielä näy kuvassa. Lähde: Padasjoen nuorisoseura ry.

Kuva 24 Rauhalan talo sijaitsee Keskustien eteläpuolella, Susilanpolun alussa. Rakennuksessa toimi Säästöpankki 1920-luvulta 1950-luvulle.

Kuva 25 Rauhalan talossa oli Padasjoen ensimmäinen Säästöpankki vuodesta 1922/1923 vuoteen 1953. Kuvan on ottanut A. Th. Böök. Kuvalähde: Padasjoen nuorisoseura ry

Kuva 26 Funktionalistinen osuuskaupan rakennus vuodelta 1938. Kuvan oikeassa laidassa näkyvä laajennusosa on peräisin 1960-luvulta.

Kuva 27 Kuva Kirkkojoen pohjoispuolelta kohti Kellosalmentietä. Kuvan keskellä näkyy leipomo, joka on peräisin 1930-40-luvulta. Kuva on arviolta 1950-luvun lopusta, sillä Pankkilan rakennus (1957) näkyy jo kuvassa, mutta vuonna 1963 rakennettua Kullasvuoren asuin- ja liikekerrostaloa ei näy. Leipomon pihasta on vuosien saatossa purettu piharakennukset ja venevaja. Lähde: Padasjoen Nuorisoseura ry.

Kuva 28 Osoitteessa Keskustie 18 sijaitseva Yhdyspankin rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä 1950-luvun ulkoasussaan. Rakennus on rakennettu vuonna 1953 arkkitehti Jaakko Tähtisen tyyppipiirustusta mukaillen.

Kuva 29 Näkymä liikekeskustaan Keskustietä pitkin lännessä.

Kuva 30 Näkymä liikekustan länsiosasta Keskustieltä kohti lounasta. Kuvan vasemmassa osassa Osuuspankin talo vuodelta 1955. Rakennusta on laajennettu yksikerroksisella osalla 1990-luvulla. Oikealla Padasjoen liiketalo, eli Pankkilan talo vuodelta 1957. Pankkilaa on laajennettu 1970-luvulla matalalla osalla.

Kuva 31 Säästöpankin rakennus. Säästöpankille valmistui oma rakennus vuonna 1953. Kuvassa etualalla näkyvä rakennuksen itäpääty on laajennusosaa, joka valmistui vuonna 1967. Rakennusta on laajennettu pohjoiseen matalammalla osalla vielä 1970-luvun puolessa välissä.

Kuva 32 Ote Maanmittauslaitoksen historiallisesta ilmakuvasta vuodelta 1960. Kuvaan osoitettu likimääräisesti keltaisella katkoviivalla selvitysalueen rajaus. Saksalan RKY-alue osoitettu kuvaan sinisellä rasterilla. Lähde: MML, 2025

Kuva 33 Ilmakuva Padasjoen liikekeskustasta arviolta 1960-luvun puolesta välistä. Säästöpankin vuoden 1967 laajennusta ei vielä näy kuvassa. Vuonna 1963 valmistunut KOy Kullasvuoren talo näkyy jo kuvan oikeassa laidassa.

Kuva 34 KOY Kullasvuori, 1963.

Kuva 35 Ote vuoden 1965 peruskartasta karttalehdeltä 214307. Liikekeskusta on pitkälti rakentunut nykyiseen muotoonsa. Liikerakennuksia on sittemmin laajennettu 1970-, 1980- ja 1990-luvuilla. Lähde: vanhatkartat.fi

Kuva 36 Asuinrakennus 1900-luvun alusta. Rakennuksen ulkoasua on uudistettu jälleenrakennuskaudella. Rakennus on todennäköisesti liittynyt Hietalan ratsutilaan.

Kuva 37 Kalliopirtti-niminen asuinrakennus 1900-luvun alusta. Rakennusta on laajennettu jälleenrakennuskaudella. Rakennus on todennäköisesti liittynyt Hietalan ratsutilaan.

Kuva 38 Kellosalmentie 11:ssä sijaitseva asuinrakennus. Rakennus on alun perin rakennettu 1800-1900-luvun vaihteessa, mutta sen ulkoasu on muuttunut vuosien varrella.

Kuva 39 Kellosalmentie 11:ssä sijaitseva asuinrakennus. Kuva on otettu arviolta 1920-luvulla. Lähde: Padasjoen nuorisoseura ry.

Yhdistys- ja seuratoiminta

1900-luvun alku oli Padasjoella myös yhdistys- ja seuratoiminnan nousukautta. Kylille rakennettiin seurantaloja eri yhdistysten tarpeisiin, ja ne toimivat kyläyhteisöjen kulttuurisina keskuksina. Padasjoen kirkonkylään, silloiseen Jokioisiin, rakennettiin työväentalo vuonna 1911, ja alueella toimi myös Björkenheimin huvila, alun perin vuonna 1913 Vierunruukista siirretty rakennus, joka toimi isännöitsijän asuntona.

Kuva 40 Jokioisten työväentalo vuonna 2025. Pääjulkisivulta on tukittu ikkunoita ja vanhoja parvekkeenovia. Julkisivu on vuorattu vaalealla lomalaudoituksella.

Kuva 41 Jokioisten työväentalo on rakennettu vuonna 1911. Sen ulkonäkö on 1900-luvun loppupuolella muuttunut huomattavasti. Kuvan on ottanut E. Brask 1.8.1914. Kuvälähde: Padasjoen nuorisoseura ry.

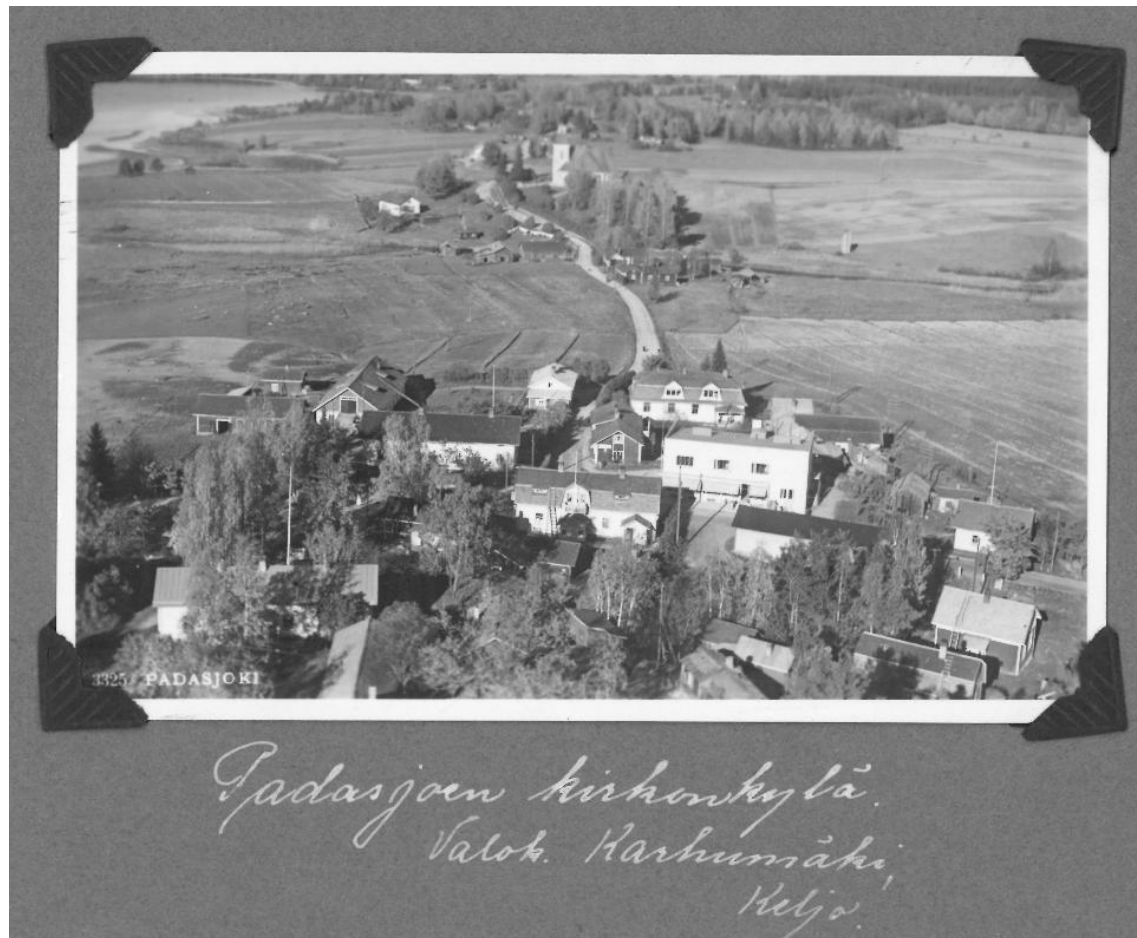
Liikekeskustan muodostuminen ja jälleenrakennuskausi

1900-luvun alkupuolisko ja erityisesti jälleenrakennusaika olivat Padasjoella vilkkaan rakentamisen ja elinkeinoelämän kasvun aikaa. Vaurastuminen toi uusia yrittäjiä kirkonkylään, joka laajeni vanhan maantien suuntaan ja kirkolle päin. Jälleenrakennuskaudella nousi useita tyyppipiirustusten mukaisia rintamamiestaloja ja omakotitaloja, erityisesti Kellosalmentielle ja Metsotielle.

1950-luvulla Padasjoen liikekeskusta muotoutui kivirakenteisista liike- ja asuinrakennuksista. Keskustien varrelle rakennettiin aikavälillä 1938–1963 useita pankkien ja osuustoiminnan kivitaloja, joista muodostui edelleen nykyistä kyläkuva hallitseva rakennusrivi.

Keskustan ilme koostuu yhä vaaleiksi rapatuista 1950-luvun kivitaloista, joiden joukossa on entisiä pankki- ja liikerakennuksia, kuten Osuuspankin, Säästöpankin ja Yhdyspankin talot sekä Osuuskauppatalo. Osa liiketiloista on edelleen käytössä, osa on tyhjiään tai muussa käytössä.

Keskustan länsiosassa sijaitsee Kullasvuoren 1960-luvulla rakennettu asuinkerrostalo, joka nousee nelikerroksiseksi pohjoisrinteeseen. Kellosalmentien varrella oleva Vesalan talo (Kukkakulma) on keskustan vanhin säilynyt hirsirakennus, joka on toiminut kestäkievarina, kauppana, leipomona ja pankkina. Sen läheisyydessä sijaitsee Vierumäen entinen apteekkirakennus, jonka vanhin osa on 1800–1900-lukujen vaihteesta ja joka korotettiin kaksikerroksiseksi 1940-luvulla.

Kuva 42 Kuva Padasjoen kirkonkylältä arviolta 1940-luvun alusta. Kuvassa näkyy jo funktionalistinen Osuuskaupan talo, joka on rakennettu vuonna 1938. Osuuskauppa oli ensimmäinen kivirakenteinen "uuden aikakauden" liiketalo, joka Padasjoelle rakennettiin. Vierumäki näkyy funkiskaupan takana vielä mansardikattoisena. Kuvasta näkyy, että pohjoiseen vievän Kellosalmentien ympäristö alkoi kehittyä tiiviimmäksi oikeastaan vasta jälleenrakennuskaudella. Lähde: Padasjoen nuorisoseura ry.

Kuva 43 Kuvan etualalla Vierumäen päärakennus. Rakennus on rakennettu 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteessa. Rakennus oli vielä 1930-luvulla mansardikattoinen apteekki. Rakennus sai 1940-luvulla kaksikerroksisen jälleenrakennuskauden pienkerrostalon ilmeen. 1900-luvun loppupuoliskolla julkisivu sai nykyisen muotonsa.

Kuva 44 Padasjoen kirkonkylällä on säilynyt myös jälleenrakennuskauden tyyppipiirustusten mukaan rakennettuja asuinrakennuksia. Kyseinen asuinrakennus sijaitsee Metsotiellä. Kuvan oikeassa laidassa taustalla näkyy Pankkilan talo vuodelta 1957.

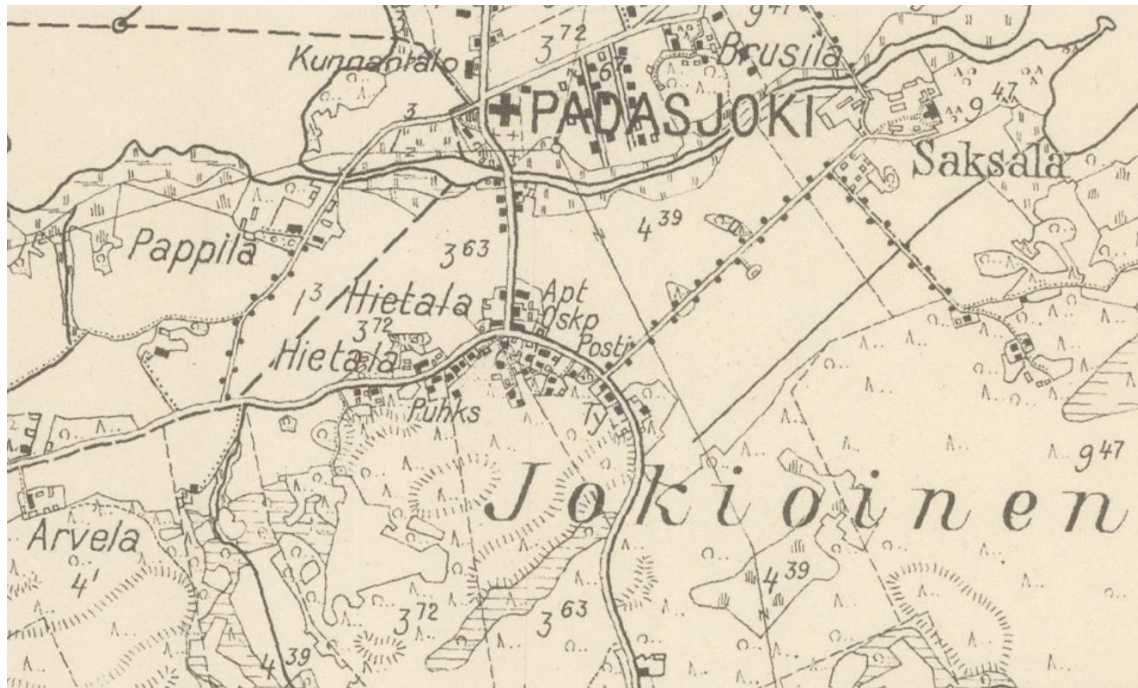

Kuva 45 Jälleenrakennuskauden asuinrakennus Kellosalmentieltä. Kuvan oikeassa laidassa taustalla näkyy entinen leipomo.

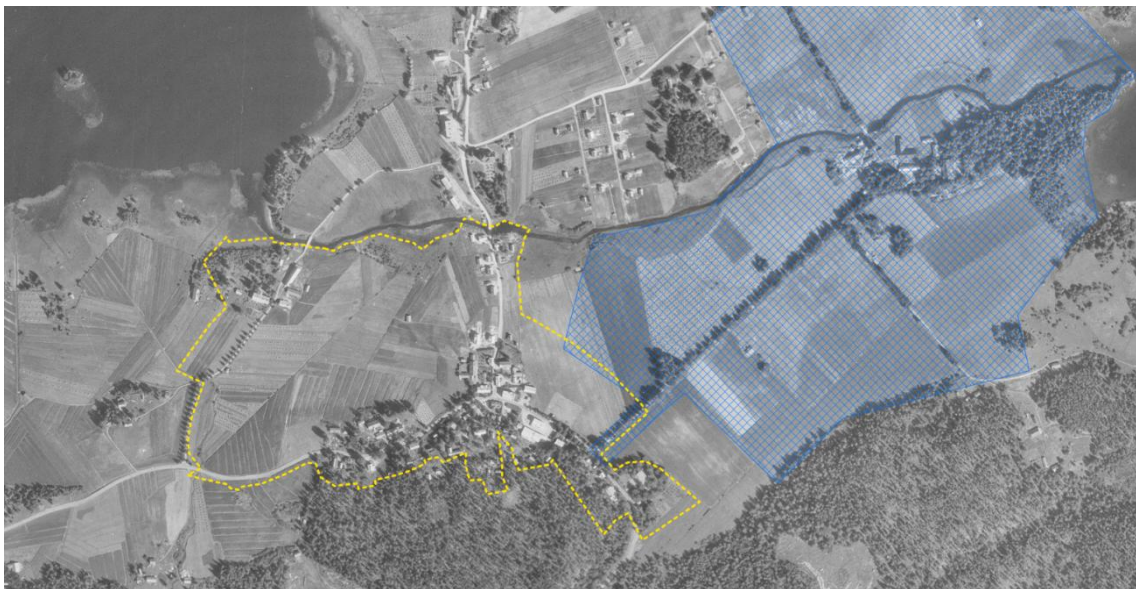

Kuva 46 Jälleenrakennuskaudella rakennettu asuinrakennus Kellosalmentieltä. Rakennusta on muutettu vuosien saatossa.

Kuva 47 Vuoden 1945 pitäjänkartta. Keskustan tontteja on lohkottu 1900-luvun alkupuoliskolla Hietalan ja Mikkolan ratsutilojen maista. Hietalan tilan maataloja on vielä Kirkonkylällä. Lähde: vanhatkartat.fi

Kuva 48 Ote Maanmittauslaitoksen historiallisesta ilmakuvasta vuodelta 1951. Kuvaan osoitettu likimääräisesti keltaisella katkoviivalla selvitysalueen raja. Saksalan RKY-alue osoitettu kuvaan sinisellä rasterilla. Lähde: MML, 2025.

1960–1990-lukujen kehitys

1960-luvulla Padasjoen kehitys hidastui muun muassa Mainiemen sahan konkurssin myötä. Kunta vastasi haasteeseen 1970-luvulla voimaperäisellä kehittämispolitiikalla, jonka tavoitteena oli pysäyttää väestökato ja vahvistaa elinkeinoelämää. Vuonna 1972 perustettiin Taulun teollisuusalue, ja samana vuosikymmenenä rakennettiin Monitoimitalo uimahallitiloineen sekä uusia kevyen liikenteen väyliä, joiden tieltä purettiin vanhoja rakennuksia.

Pappilanmäen koulu, niin sanottu Olavinlinna, valmistui vuonna 1964. Koulu sai perustamisluvan 1962, ja se toimi aluksi rukoushuoneessa ennen oman rakennuksen valmistumista. Oppilaitos sai ylioppilastutkinto-oikeuden vuonna 1971 ja muuttui kunnalliseksi peruskoulun yläasteeksi ja lukioksi vuonna 1975 peruskoulujärjestelmän myötä.

1970-luvulla rakennettiin myös Koivutien kerrostalokokonaisuus, joka koostuu kuudesta betonielementtirakenteisesta lamellitalosta. Rakennukset edustavat 1970-luvun asuntotuotantoa ja toteutettiin vastaamaan väestönkasvun aikaista asuntotarvetta. Pian 1970-luvun jälkeen väestökehitys kuitenkin kääntyi laskuun: vuonna 1990 Padasjoella oli noin 4400 asukasta, vuonna 2000 enää 3879 ja vuonna 2024 2726 (Tilastokeskus).

1990-luvun merkittävimpiin rakennushankkeisiin kuului Visapuiston palvelukotikokonaisuus, joka käsittää yhden päärakennuksen ja kuusi tuetun asumisen rivitaloa. Kompleksi edustaa 1990-luvun arkkitehtonisia ihanteita, joissa yhdistyvät punatiili, vaalea rappaus ja modernistinen muotokieli. 1990-luvun jälkeen Padasjoen keskustassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia maankäytön tai rakentamisen osalta.

Kuva 49 Pappilanmäen koulu valmistui vuonna 1964, mutta sitä ei näy vielä 1965 peruskartassa.

Kuva 50 Padasjoen keskustan monitoimitalo 1970-luvulta.

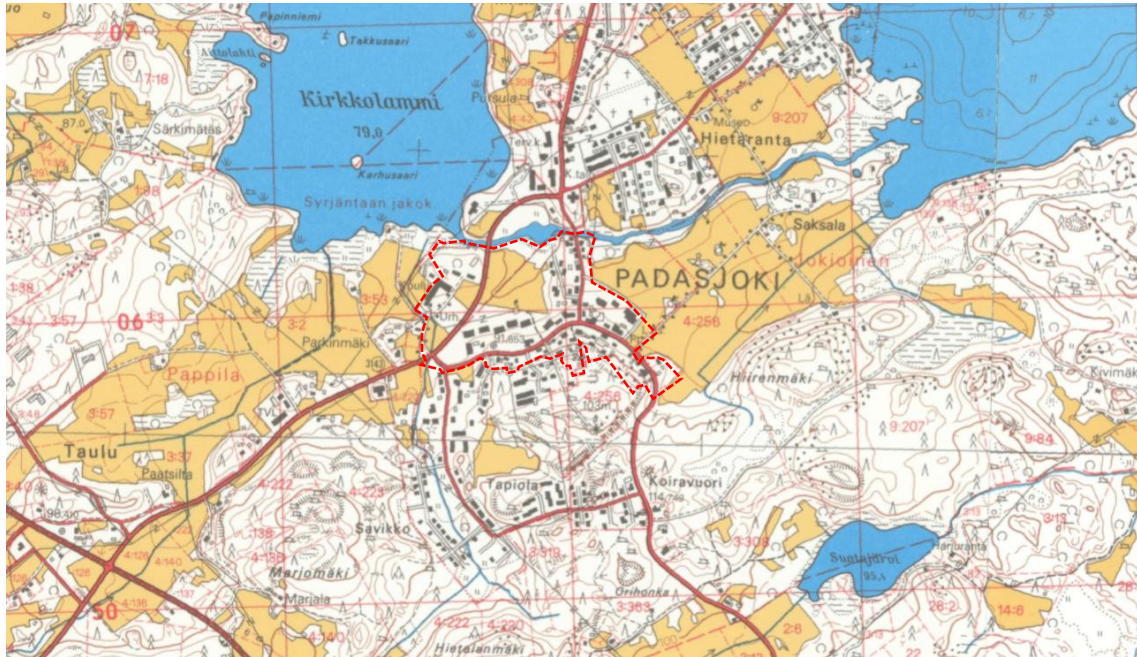

Kuva 51 Ote vuoden 1981 peruskartasta karttalehdeltä 214307. Kartan päälle on osoitettu 1970-luvulla suunnitellut taajamarakenteen laajennusalueet mustalla vinorasterilla ja uudet suunnitellut tiet punaisella viivalla. Lähde: vanhatkartat.fi

Kuva 52 Koivutielle rakennettiin 1970-luvulla kuuden samankaltaisen kerrostalon alue.

Kuva 53 Ote vuoden 1985 peruskartasta karttalehdeltä 214307. Vuoden 1981 kartan suunnitellut laajennusalueet näkyvät nyt kartalla toteutettuina. Lähde: vanhatkartat.fi

Kuva 54 Visapuiston palvelukoti 1990-luvulta.

Kuva 55 Visapuiston tuetun asumisen koteja 1990-luvulta.

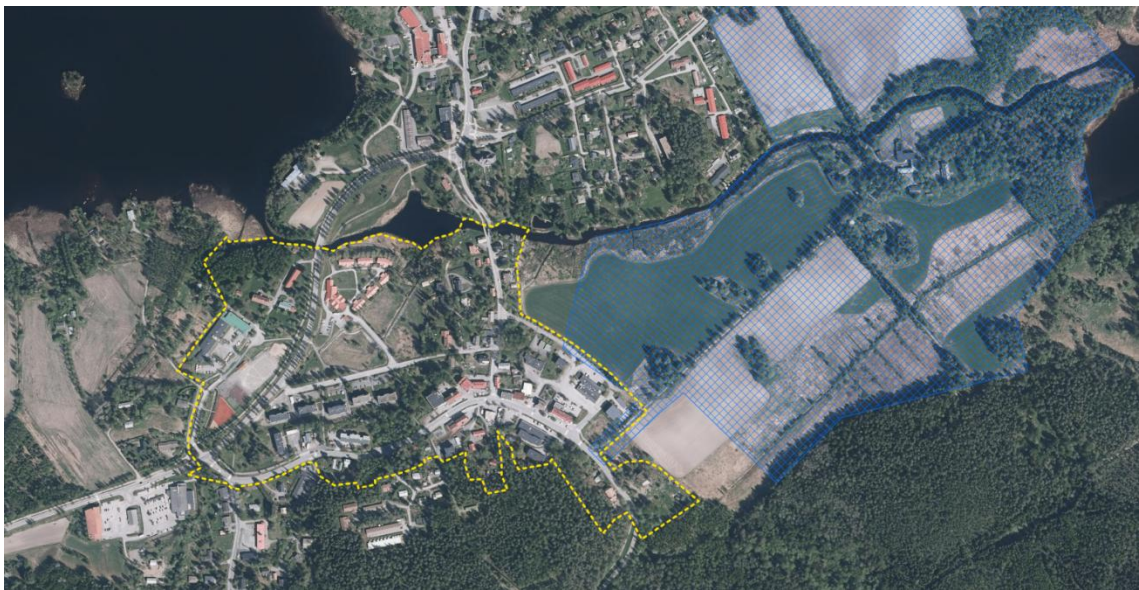

Kuva 56 Moderni omakotitalo Kellosalmentieltä 1990-luvulta.

Kuva 57 Moderni omakotitalo Kellosalmentieltä 1990-luvulta. Kuvan vasemmassa laidassa oleva entinen leipomo on peräisin 1930-1940-luvulta, ja taustalla näkyvä punavalkoinen asuinrakennus 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteesta.

Kuva 58 Vuoden 2022 ilmakehu selvitysalueelta. Tarkastelualueella ei ole tapahtunut maankäytön osalta paljoa 1990-luvun jälkeen. Lähde: MML, 2025.

4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Padasjoen keskustan tulevaa asemakaavamuutosta varten sekä sen ympäristöstä inventoitiin tarkastelualueelle sijoittuvien merkittävien rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden merkittäväksi katsottu rakennuskanta asemakaavatasoisesti.

Rakennusinventointi on tehty asemakaavoitusta varten tarvittavalla tarkkuudella ja sitä voidaan käyttää asemakaavoituksen yhteydessä pohdittaessa kaavassa esitettäviä rakennettua kulttuuriympäristöä koskevia kaavamääräyksiä ja suojelumerkintöjä. Selvityksen perusteella voidaan myös arvioida kaavaratkaisun vaikutuksia rakennetun kulttuuriympäristön arvoihin.

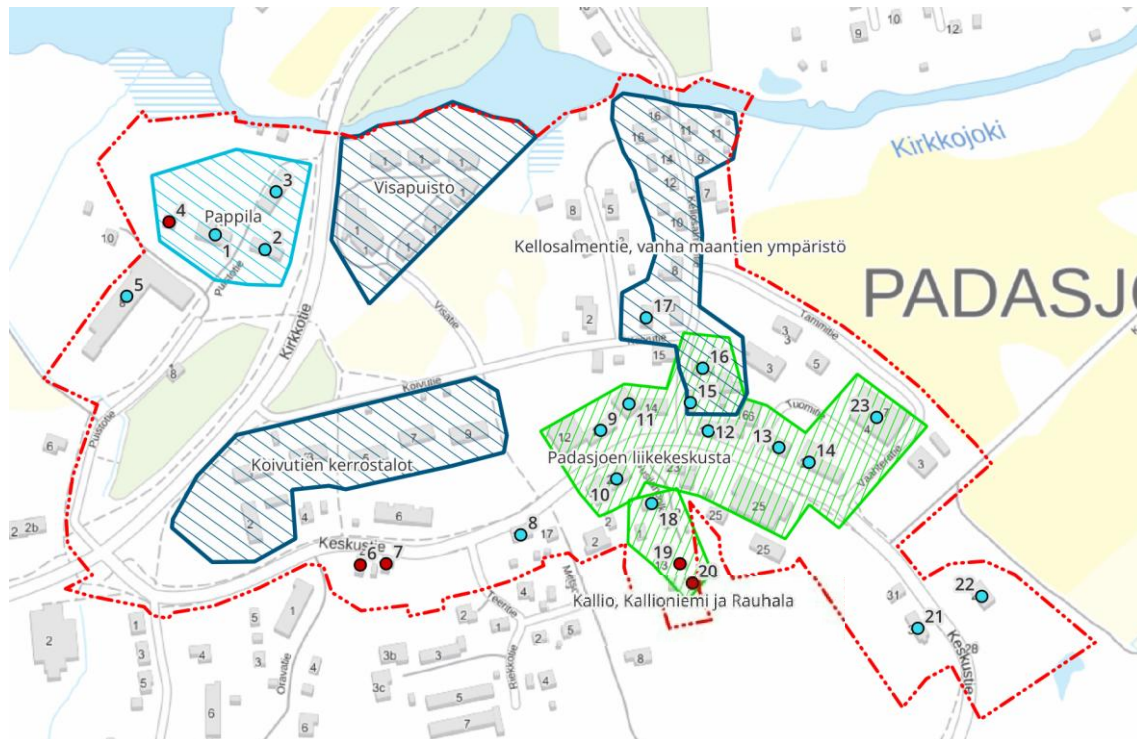
Rakennuksia arvotettaessa on tarkasteltu niiden historiallisia/yhteiskunnallisia arvoja (H), rakennushistoriallisia arvoja (A) ja ympäristöllisiä/maisemallisia arvoja (Y). Rakennuksiin liittyvien kulttuurihistoriallisten arvojen perusteella on arvioitu niiden sijoittumista kolmeen arvoluokkaan: A, B ja -.

Arvoluokituksen pohjalta rakennusten ja tarvittaessa niiden pihapiirien kulttuurihistoriallisten arvojen huomioimisesta kaavaratkaisussa on annettu sanalliset suositukset. Alueiden osalta on annettu sanalliset suositukset alueiden ominaispiirteiden huomioimisesta kaavaratkaisussa. Lähtökohtana suosituksia annettaessa on ollut, että A-luokan kohteet suositellaan suojelemaan ja B-luokan kohteet säilyttämään.

4.1 Inventointikohteet

Inventoitujen alueiden, kohteiden ja rakennusten inventointitiedot on syötetty Lahden Museoiden Collecte-tiedonhallintajärjestelmään.

Kuva 59 Inventointikohteet ja -alueet. Kuvassa on esitetty vaaleansinisellä värillä museon Collecte-järjestelmään jo aiemmin syötetyt kohteet, jotka päivitettiin osana vuoden 2025 rakennetun kulttuuriympäristön selvitystä. Punaiset symbolit ovat uusia täydennysinventointikohteita, joita ei ollut vielä aiemmin inventoitu. Selvityksessä inventoitiin kolme uutta aiemmin inventoimatonta aluekohdetta, jotka on esitetty kuvassa tummalla vinorasterilla. Osana selvitystä päivitettiin myös kaksi Collecte-järjestelmässä entuudestaan ollutta aluekokonaisuutta, kuvassa vihreällä rasterilla osoitetut "Padasjoen liikekeskusta" sekä "Kallio, Kallioniemi ja Rauhala". Karttalähde: Maastokartta, MML 2025.

Inventoidut kohteet ja rakennukset olivat seuraavat:

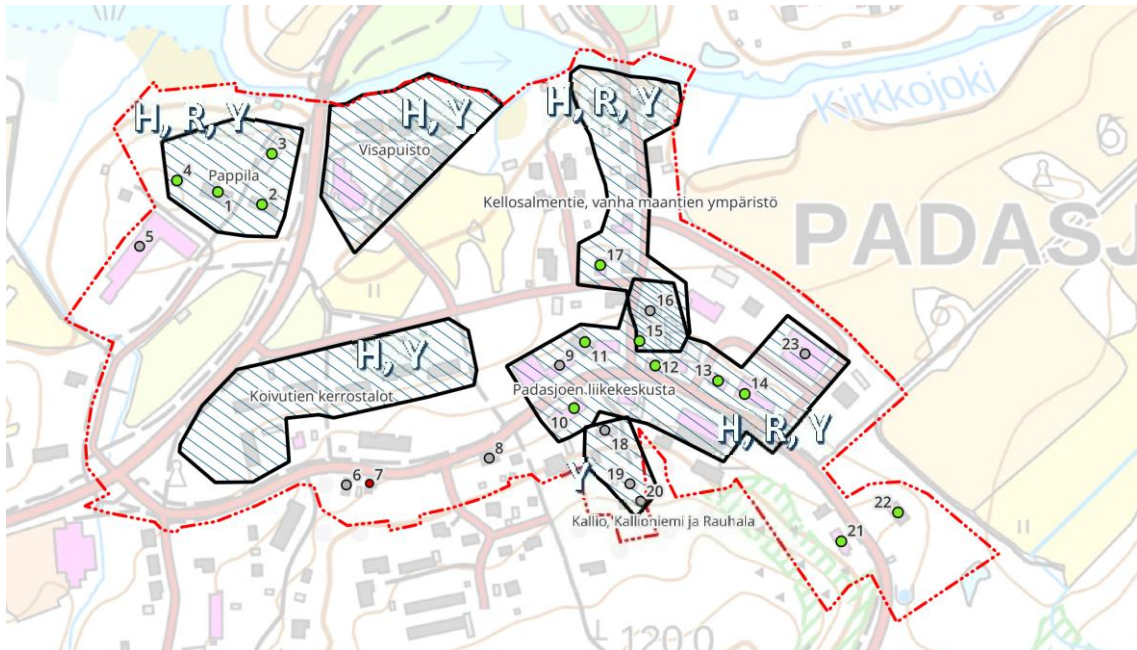
Taulukko 3 Inventointikohteet, niiden suojelumerkinnät aiemmissa kaavoissa ja tämän selvityksen arvoluokat ja suositukset suojelumerkinnäksi tulevaan asemakaavaan.

Nimi	Inventointinro	Suojelu OYK, 2012	Suojelu AK, 1994	Arvoluokka 2025
Pappilan päärakennus	1			A
Pikkupappila	2			A
Pappilan kivinavetta	3			A
Pappilan aitta	4			A
Pappilanmäen koulu	5			B
Kallio (Oravatie 2)	6			B
Kotila	7			-
Kuusela	8			B

Nimi	Inventointinro	Suojelu OYK, 2012	Suojelu AK, 1994	Arvoluokka 2025
Pankkila, Padasjoen liiketalo	9	SR (kohde 18)		B
Koivumäki, Osuuspankki	10			A
KOY Kullasvuori	11	SR (kohde 8)		A
Osuustalo	12	SR (kohde 16)	sr-2	A
Yhdyspankki	13	SR (kohde 28)	sr-1	A
Säästöpankki	14	SR (kohde 22)		A
Vesala	15	SR (kohde 26)	sr-1	A
Vierumäki	16			B
Savirinne	17			A
Rauhala	18			B
Kallio	19			B
Kalliosyrjä	20			B
Työväentalo	21		sr-2	A
Niinimäki (Björkenheimin huvila)	22	SR (kohde 15)		A
Monitoimitalo	23			B

Taulukko 2 Inventoidut aluekohteet ja aluekokonaisuudet.

Nimi	Kohteen tyyppi	Arvo
Pappila	Vanha pappilan alue	H, R, Y
Visapuisto	1990-luvun eheä, yhtenäinen palvelukotikokonaisuus	H, Y
Koivutien kerrostalot	1970-luvun yhtenäinen kerrostaloalue	H, Y
Kellosalmentie	Vanha maantien puutalovaltainen ympäristö, liike- ja asuinrakennuksia	H, R, Y
Padasjoen liikekeskusta	1950-luvun liikekeskusta	H, R, Y
Kallio, Kallioniemi ja Rauhala	Pienipiirteinen maalaiskylämäinen asuinrakennuskanta	Y

Kuva 60 Kartta inventointikohteiden ja -alueiden arvoista. A-luokan kohteet osoitettu kuvaan vihreällä symbolilla, B-luokan kohteet harmaalla symbolilla. Kohde, joka sijoitettiin "-"-luokkaan, on osoitettu kuvaan punaisella symbolilla. H-, R- tai Y- kirjainyhdistelmät viittaavat aluekohteiden arvoihin. Suositukset A- ja B-kohteille sekä alueille on kirjoitettu kappaleeseen 4.2.

4.2 Suositukset

Rakennusten arvoluokituksen pohjalta niille on esitetty suojelusuositus. Rakennusten suojeluperusteet käyvät ilmi rakennusten kulttuurihistoriallisten arvojen sanallisista kuvauksista inventointikorteilta. Suojeluperusteita tukee arvoluokituksessa käytetty kolmiportainen arvottaminen. Lähtökohtana suosituksia annettaessa on ollut, että A-luokan kohteet suositellaan suojelemaan ja B-luokan kohteet säilyttämään.

4.2.1 Suositukset arvoluokan A rakennusten huomioimisesta asemakaavassa

Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden rakennustaiteellista tai rakennushistoriallista arvoa.

Suositus koskee seuraavia rakennuksia:

- 1 Pappilan päärakennus
- 2 Pikkupappila (suositus koskee rakennuksen vanhinta osaa)
- 3 Pappilan kavinavetta

- 4 Pappilan aitta
- 10 Koivumäki, Osuuspankki (suositus koskee rakennuksen vanhinta osaa)
- 11 KOY Kullasvuori
- 12 Osuustalo (suositus koskee rakennuksen vanhinta osaa)
- 13 Yhdyspankki
- 14 Säästöpankki (suositus koskee rakennuksen Keskustien puoleista osaa)
- 15 Vesala
- 17 Savirinne
- 21 Työväentalo
- 22 Niinimäki, Björkenheimin huvila

Niinimäen (kohde nro 22) osalta suositellaan seuraavaa:

Päärakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden rakennustaiteellista tai rakennushistoriallista arvoa.

Pihamaan pengerrykset, kookkaat puut sekä symmetriset istutukset suositellaan säilyttämään.

Työväentalon (kohde nro 21) osalta suositellaan seuraavaa:

Päärakennusta ei saa purkaa. Ulkoasultaan muuttuneeseen rakennukseen on mahdollista tehdä sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka eivät turmele julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden rakennustaiteellista tai rakennushistoriallista arvoa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden yhteydessä tulee huomioida rakennuksen historiallinen kerroksellisuus ja pyrkiä vaalimaan ja palauttamaan alkuperäisiä ja rakennuksen tärkeimmistä vaiheista kertovia ominaispiirteitä.

4.2.2 Suositukset arvoluokan B rakennusten huomioimisesta asemakaavassa

Rakennus suositellaan säilyttämään. Rakennusta ei saa purkaa ilman erityistä syytä.

Rakennuksen ulkoasuun on mahdollista tehdä muutoksia, jotka eivät merkittävästi muuta sen ominaispiirteitä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden yhteydessä suositellaan vaalimaan rakennuksen kulttuurihistoriallisesti, rakennushistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokasta luonnetta.

Suositus koskee seuraavia rakennuksia:

- 5 Pappilanmäen koulu
- 6 Kallio (Oravatie 2)

8 Kuusela

9 Pankkila, Padasjoen liiketalo (suositus koskee rakennuksen vanhinta osaa)

16 Vierumäki

18 Rauhala

19 Kallio

20 Kalliosyrjä

23 Monitoimitalo

4.2.3 Alueita koskevat suositukset

Kallio, Kallioniemi ja Rauhala

Susilankujan katumiljöön pienipiirteisyyttä ja vehreyttä suositellaan vaalimaan, samoin kuin kujalta pohjoiseen aukeavia pitkiä näkymiä kohti Padasjoen kirkontornia. Alueen rakennuskannan pienipiirteisyys suositellaan säilyttämään.

Kellosalmentie

Kellosalmentien tiemiljöön pienipiirteisyyttä ja vaihtelevan rakennuskannan muodostamia vaihtelevia näkymiä suositellaan vaalimaan. Mahdollisten uudisrakennusten suositellaan vastaavan kooltaan ja massoitteeltaan nykyistä rakennuskantaa eli olevan pääasiassa puolitoistakerroksisia, harjakattoisia rakennuksia. Mahdolliset uudet päärakennukset suositellaan sijoittamaan lähelle tielinjaa katonharja tien suuntaisesti. Asuinrakennusten sisäänkäynnit suositellaan sijoittamaan pihan puolelle, liiketilojen kadun puolelle. Mahdollisten talousrakennusten suositellaan olevan kooltaan ja väritykseltään alisteisia päärakennukselle ja ne suositellaan sijoitettavaksi pihan takaosiin. Pysäköinti tulee järjestää katunäkymät huomioiden.

Padasjoen liikekeskusta

Keskustien tiemiljöön yhtenäisyyteen suositellaan kiinnittämään huomiota jalankulun ja pyöräilyn reittien ja pysäköinnin osalta. Mahdollisten uudisrakennusten suositellaan vastaavan kooltaan ja massoitteeltaan nykyistä rakennuskantaa eli olevan pääasiassa kaksikerroksisia, harjakattoisia rakennuksia. Uudisrakennusten värityksen suositellaan olevan valkoista tai vaaleaa keltaista. Mahdolliset uudet päärakennukset suositellaan sijoittamaan suhteessa tielinjaan samalle etäisyydelle kuin jälleenrakennuskauden liikerakennukset niin että jalankululle, pyöräilylle ja kadunvarsipysäköinnille jää tilaa. Varsinaiset pysäköintikentät suositellaan sijoittamaan rakennusten väliin tai pihojen takaosiin.

Koivutien kerrostalot

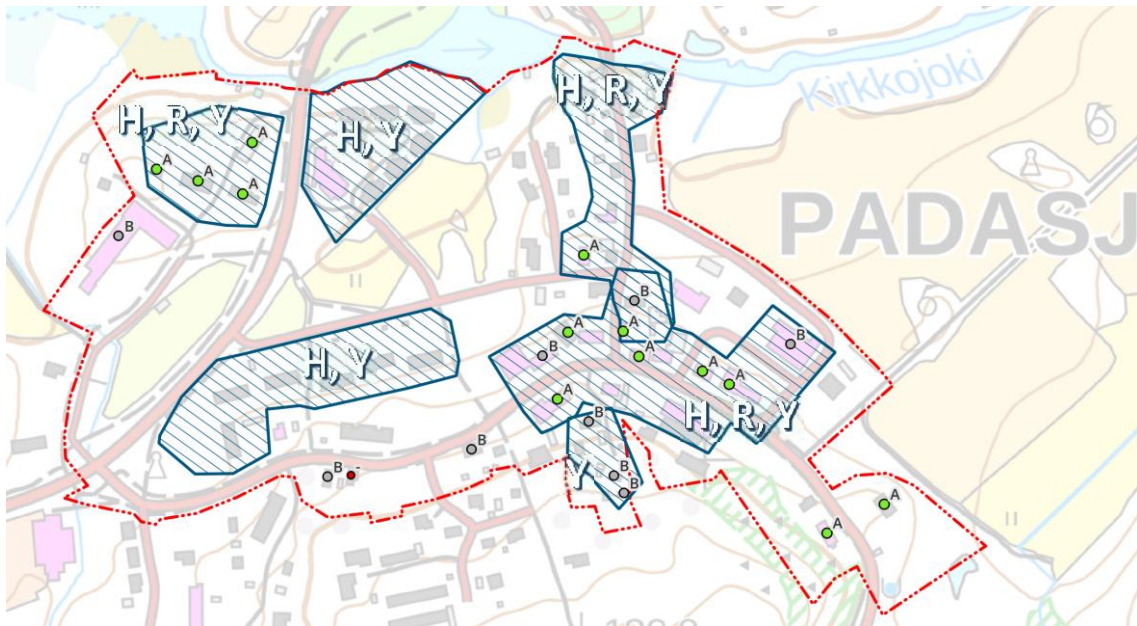
Alueen rakentamisessa suositellaan jatkossakin huomioimaan olemassa olevien maastonmuotojen korostaminen rakennusten sijoittelulla. Rakennusten typologian ja rakennusmassojen sijoittelun suositellaan mukailevan nykytilaa tai muodostavan muuten yhtenäisen kokonaisuuden.

Visapuisto

Alueen hyvää toiminnallista jäsentelyä suositellaan vaalimaan samoin kuin rakennuskannan yhtenäistä ilmettä.

Pappila

Alueen olemassa olevat rakennukset, rakenteet ja muu ympäristö on pyrittävä säilyttämään alueen luonteelle ominaisena. Korjaus- ja täydennysrakentaminen tulee sopeuttaa olevaan rakennuskantaan ja ympäristöön huomioiden alueen maisemallisten, kulttuurihistoriallisten tai rakennustaiteellisten arvojen säilyminen.

Kuva 61 Kohteiden arvoluokitukset. Karttalähde: MML, 2025.

5 Lähteet

Aiemmat selvitykset ja inventoinnit

Museovirasto. (2009). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Noudettu osoitteesta <http://www.rky.fi/>

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA. SYKE, 2021

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: MARY2, 2024. Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo (Lahden museot, Tiina Rekola).

Viiden kunnan rakennuskulttuuri-inventointi (VIRKU) 2004-2006. Hämeen ympäristökeskus ja Artjärvi, Asikkala, Hollola, Hämeenkoski, Padasjoki.

Padasjoen rakennusinventoinnin päivittäminen ja täydentäminen, 11.1.2022. Selvitystyö Ahola (FM Teija Ahola).

Kirjalliset lähteet

Pulkkila, Uuno, ja Padasjoen kunta. Padasjoen Historia. [Padasjoki]: Padasjoen kunta, 1984.

Kaavat

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014, lainvoima 14.5.2019

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2060, kaavaluonnos (nähtävillä 29.9.-4.11.2025)

Kirkonkylän oikeusvaikutteinen osayleiskaava, hyväksytty kunnanvaltuustossa 14.11.2011 § 22.

Padasjoen eteläpuolinen rakennuskaava ja rakennuskaavan muutos, vahvistettu kunnanvaltuuston päätöksellä 26.5.1994 (§ 20).

Kirkonkylän asemakaavamuutos, hyväksytty Padasjoen kunnanvaltuustossa 14.11.2011 (§ 21)

Kirkonkylän kortteleiden 43, 150-151 ja kortteleiden 40,41 ja 44 osat rakennuskaavan muutos, hyväksytty Padasjoen kunnanvaltuustossa 18.1.1990 (§ 5)

Kirkkotien rakennuskaavan muutos, hyväksytty Padasjoen kunnanvaltuustossa 29.8.1985 (§ 50).

Valokuvat

Vuoden 2025 valokuvat FCG (Kortelainen, Olli), maastokäynti 16.9.2025 ellei toisin ole mainittu.

Padasjoen Sanomien valokuva-arkisto

Padasjoen nuorisoseura ry:n valokuva-arkisto

Lahden museoiden valokuva-arkisto

Karttalähteet

Maanmittauslaitos MML. (2025). Paikkatietoikkuna. Noudettu osoitteesta
<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

- Taustakartta
- Maastokartta
- Ortoilmakuva
- Historialliset ilmakuvat (1951, 1960, 1995, 1998, 1999, 2004, 2010, 2015, 2016, 2019, 2022, 2025)
- Kiinteistöjaotus

Vanhat kartat

Kansallisarkisto

Padasjoki / kartta tehty maanmittaushallituksessa v. 1936., 01.01.1937, s. 1

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/teos/binding/1965550?page=1> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot Viitattu: 14.10.2025

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2143 07 Ia.* -/- - Padasjoki (--). Tiedosto 1080571. Viitattu: 14.10.2025

Digihakemisto

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, Hämeen lääni, Padasjoki:

Hietalan lohkominen, 1918

Jokioinen, Hietala isojakoasiakirjat 1893-1896

Padasjoen isojakokartta alueelta Myllykylä (Qvarnbacka), Syrjäntaka ja Osoila, 1842

Suomen historiallinen seura

Suomen asutus 1560-luvulla. Kartasto. Suomen historiallinen seura. Käsikirjoja VII. 1973

Timo Meriluodon vanhat kartat

1747, Eteläisen Suomen yleiskartta

1776-1805, Kuninkaan Kartasto, Päijät-Häme

1798-1799, Hallströmin kartasto, Hämeen lääni

1806, Suomen tiekartta

1845, Maakuntakartta, Hämeen lääni

1861, Osoila, Maakuntakartta, Hämeen lääni

vanhatkartat.fi

1897, Yleiskartta

1902, Yleiskartta

1920, Taloudellinen kartta, (IV-6)

1938, Pitäjänkartta (Karttalehti 214307)

1945, Pitäjänkartta (Karttalehti 214307)

1965, Peruskartta (Karttalehti 214307)

1981, Peruskartta (Karttalehti 214307)

1985, Peruskartta (Karttalehti 214307)

1996, Peruskartta (Karttalehti 214307)

Suulliset lähteet

Maastokäynnillä 16.9.2025 FCG:n (Kortelainen, Olli) tekemät inventointikohteiden omistajien tai heidän edustajiensa haastattelut. Haastatteluja tehtiin vain osassa inventoiduista kohteista.

Verkkolähteet

Suomen yksityisten oppikoulujen digitaalinen matrikkeli: Padasjoen yhteiskoulu 1962-1975

Padasjoen sanomat

Padasjoki.fi

Kulttuuriympäristötietokanta Collecte

Tilastokeskus

Kulttuuriympäristön palveluikkuna Kyppi